

Za sožitje, spoštovanje in sodelovanje!

Uvodnik

Jurij Paljk

Duh Ogleja

Še do nedavnega smo velikokrat govorili, kako pomemben je Oglej za nas Slovence, saj smo prav iz krščanskega Ogleja dobili svojo omiko, krščanstvo in postali del evropskih narodov. Predvsem smo venomer izpostavljali dejstvo, da je Oglej nas Slovence spoštoval, nam ni vsiljeval tujega jezika, ampak nas je sprejel medse take, kot smo bili. In nobeno naključje ni, da je danes slovenska država na ozemlju, ki je bilo nekoč v Oglejskem patriarhatu, niti enega samega kvadratnega metra nimamo več. To pove veliko, četudi zgodovinarji na to pozabljajo. Duh Ogleja je pomenil in bi moral tudi danes pomeniti duha strpnosti, medsebojnega sodelovanja in sožitja, solidarnosti, vzajemnosti, bratske ljubezni. Za kristjane to pomeni evangelijsko vodilo, da smo pred Bogom vsi enaki. Vsako leto je v Ogleju na praznik oglejskih zavetnikov, a tudi naše dežele Furlanije Julijske krajine, bogoslužje, pri katerem smo Slovenci med mašo dostojno zastopani tudi v našem jeziku. Ni naključje, da si je blaženi Slomšek prav v zavetju sv. Mohorja in Fortunata zaželel ponuditi Slovincem čim več dobrih knjig, zato je nastala Mohorjeva družba. Ni naključje, če k slovesni maši v Oglej vsako leto prihajajo somaševati tudi slovenski škofje in duhovniki, kot ni naključje, da so vabljeni k somaševanju tudi vsi duhovniki goriške in ne samo goriške nadškofije. Letošnja slovesnost je ponovno pokazala, da se slovenski verniki sami odpovedujemo žlahtnemu izročilu oglejske slovesnosti, saj nas je iz leta v leto pri slovesnosti manj, zadnja leta le še za vzorec, kot je treba tudi povedati, da je vse manj tudi visokih političnih predstavnikov iz naše dežele, predvsem pa vernikov nasploh.

Letos smo imeli čast poslušati kardinala in nadškofa Agrigenta ter predsednika italijanske dobrodelne organizacije Karitas. Kardinal Francesco Montenegro je tisti človek, tisti dušni pastir, ki je svet opozoril na nevzdržno stanje priseljencev, prišlekov, revežev, ki vsak dan prihajajo iz Afrike na otok Lampedusa, in papež Frančišek je postal pozoren na tega človeka, ki je politiki, svetu in vsem nam vsak dan znova govoril, da so prišli ljudje, pred Bogom enaki nam, da smo mi tem ljudem dolžni pomagati, če hočemo ostati ljudje, vsi smo namreč narejeni po Božji podobi.

Prav o tem je spregovoril kardinal Montenegro in o tem, kako mora biti danes Cerkev kamen spotike, kako moramo kristjani biti revolucionarni v tem svetu, ki mu vlada hladna ekonomska logika bogatašev, ki kopičijo in kopičijo denar, mečejo milijone ljudi v revščino. In dodal je še, da je resničen kristjan samo tisti, ki v bližnjem vidi sebi enakega; če mu ne pomaga, ne sledi Jezusu in torej ni kristjan, ne more biti kristjan!

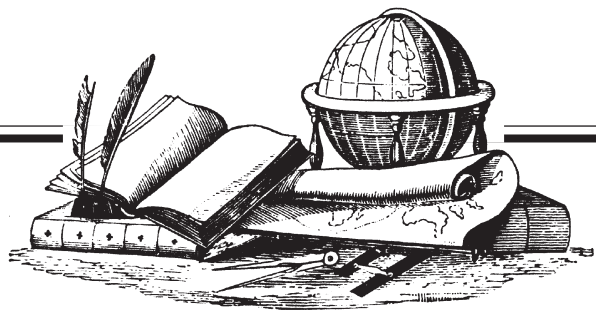

Na Kongresnem trgu v Ljubljani novo obeležje Spomenik žrtvam vseh vojn nagovarja k miru in spravi

Slovenski narod se je z ustanovitvijo lastne države vzpostavil kot nacija, z odkritjem osrednjega državnega spomenika vsem žrtvam vojn in z vojnami povezanim žrtvam pa se vzpostavlja kot zrela nacija, je predsednik republike Borut Pahor ocenil ob slovesnem odkritju spomenika 13. julija. Meni, da bo ta nagovarjal k miru in spravi, znotraj naroda in z drugimi. Po Pahorjevih besedah novi spomenik na Kongresnem trgu v središču prestolnice vabi vse Slovenke in Slovence k pomiritvi in spravi: "Spomenik vabi k razmišljanju. Nihče ni dolžan, da vabilo sprejme. Vsak naj ravna po svoji vesti in svobodno". V govoru ob slovesnem odkritju je izpostavil, da je postavljen v spomin na vse padle žrtve vojn, ki so prizadele slovenski narod, in z vojnami povezanih dogodkov.

"Čeprav bo ta osrednji državni spomenik najprej spominjal na vse žrtve in mrtve, bo v prenesenem smislu pravzaprav nagovarjal vse žive, ki bomo postali pred njim", je dejal. Po njegovih besedah bo spomenik nagovarjal "k sožitju, razumevanju, odpuščanju, sodelovanju, miru in spravi, znotraj naroda in z drugimi".

"Brez strahu zdaj moj narod, nacija, ki ji pripadam, na ramenih preteklosti svobodno in zavzeto gleda izzive prihodnosti. Obstali bomo, ker se navzlic vsemu kreganju ne sovražimo", meni Pahor. Izrazil je še prepričanje, da bo našim otrokom to strašno čustvo sovraštva prihranjeno: "Vzgajani bodo za sožitje, spoštovanje in sodelovanje".

S 1. strani

Spomenik žrtvam vseh vojn nagovarja ...

Ob začetku slovesnosti je državna delegacija k spomeniku položila venec. Predsednika Pahorja so pri tem spremljali predsednik državnega zbora Milan Brglez, premier Miro Cerar in predsednik državnega sveta Mitja Bervar ter tudi načelnik generalštaba Slovenske vojske Andrej Osterman in namestnica generalnega direktorja policije Tatjana Bobnar.

Državnemu delu prireditve s kratkim kulturnim programom je sledila molitev za žrtve, ki jo je vodil ljubljanski nadškof metropolit Stanislav Zore. Kulturni program je pospremila slovenska

himna v izvedbi Policijskega orkestra in Orkestra Slovenske vojske, Slovenski oktet pa je izvedel pesmi

*Ko mene več ne bo in do-
moljubno Slo-
venec sem.*

Slovesnosti v središču Ljubljane se je po nekaterih ocenah udeležilo nekaj sto ljudi vseh starosti. Med njimi so bili tudi nekateri zdajšnji in nekdajni poslanci, ministri, predstavniki pravosodja in zamejskih Slovencev ter nekateri člani diplomatskega zbora.

Nekaj udeležencev je pred začetkom prireditve nosilo transparente, s katerimi so izrazili nestrinjanje s postavitvijo spomenika. Na enem od njih je pisalo: "Sprava izdajstvo razglaš za čast domovini". Ko se je slovesnost začela, so odšli s prizorišča.

Postavitev spomenika vsem žrtvam vojn in z vojnami povezanim žrtvam je določila novela zakona o vojnih grobiščih leta 2009. Na spomeniku je zapisana prva kitica pesmi Otona Župančiča, posvečene narodnim herojem, ki jo je pesnik v rokopisu iz leta 1949 zapisal v obliki: "Dobrovina je ena / nam vsem dodeljena, / in eno življenje, / in ena smrt".

Postavitveni prostor za spomenik so štirje predsedniki odprli junija 2015. Naročnik javnega natečaja za izbiro spomenika in investitor postavitev je bilo ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Vrednost investicije je nekaj več kot 1.248.000 evrov. V parlamentarnih strankah so sicer različno ocenili vlogo spomenika. Večina mu je pripisala simbolni pomen, a opozorila, da spomenik sam po sebi še ne pomeni sprave. Posebej kritični do spomenika so v SDS in Levici. Predsednik SDS Janez Janša mu je pripisal "novo izkrivljanje resnice", poslanka Levice Violeta Tomić ga je označila za "spomenik političnega oportunitizma".

Predsednik Pahor je v preteklih dneh večkrat opozoril, da z razlikami v stališčih politike do spomenika in sprave ni nič narobe, če se zaradi njih ne sovražimo. Izrazil je upanje, da spomenik ne bo postal predmet vandalizma.

Pametno in nujno potrebno!

Popolna podpora SSk zakonskemu predlogu proti apologiji fašizma

Za stranko Slovenska skupnost je zakonski predlog, ki utrjuje prepoved apologije fašizma in uvaja fašistično propagando med kazniva dejanja, pamenten in nujno potreben. Fašizem je bil neusmiljen režim, ki je pokazal svoj pravi obraz, še preden se je povzpela na oblast. O tem marsikaj vemo na vsem Primorskem; v Trstu je že 13. julija 1920 zagorel Narodni dom, kulturno in gospodarsko središče Slo-

vencev in ostalih slovanskih skupnosti, ki so bile prisotne v mestu. Temu so sledila vse bolj kruta in krvoločna dejanja nestrpnosti, ki so naposled privedla do rasne zakonodaje in grozovitosti druge svetovne vojne. Na vsem ozemlju, ki je po rapalski pogodbi pripadalo Italiji, je fašistični režim Slovincem popačil imena in priimke, jim zaprl društva, šole in gospodarske dejavnosti ter jim prepovedal uporabo materi-

nega jezika celo na domu in v cerkvah. "Politiko fašizma torej ne moremo obravnavati kot kakršnokoli mišljenje ali prosto izbiro. Gre za pravo sovražstvo in nestrpnost do vsake oblike drugačnosti. Zato je fašizem v popolnem nasprotju s temeljnimi evropskimi načeli in lahko predstavlja resno grožnjo za sožitje naše družbe", pravi deželni politični tajnik SSk Igor Gabrovec.

Med Slovenci v Torontu in Montrealu Minister Žmavc v Kanadi

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc je 23. junija končal štiridnevni uspešen obisk rojakov v Kanadi. Z delegacijo slovenskih podjetnikov se je srečal s člani Kanadsko-slovenske gospodarske zbornice v Torontu. Številni člani slovenske poslovne skupnosti v Torontu so z veseljem pričakali obisk delegacije in ministra, ki je v nagovoru poudaril pomen sodelovanja za dobre gospodarske in vsestranske odnose med Kanado in Slovenijo. Dogodek so s petjem polepšale pevke zbora Plamen pod vodstvom Marije Ahačič Pollak. Delegacija se je srečala s kanadskimi podjetji in sodelovala na Kanadsko-slovenskem poslovno-turističnem forumu. Ministra Žmavca je sprejel župan skoraj 3-milijonskega Toronta John Tory v spremstvu dolgoletnega mestnega svetnika slovenskega rodu Joea Mihevc. Pogovor je tekel v smeri spodbujanja gospodarskega sodelovanja med državama, ki bi lahko bilo bistveno močnejše. Minister se je udeležil tudi letnega zbora Trgovinske zbornice Toronto.

Minister Žmavc v družbi veleposlanika dr. Cencena in župana Ottawe Jima Watsona ter plesalk slovenske folklorne skupine iz Winnipeg

Glavni organizator dogajanja je bil poslovnež slovenskega rodu in častni generalni konzul Slovenije v Torontu John Doma. S prof. Petrom Jurgecom, profesorjem na Univerzi Toronto, se je minister pogovarjal o možnostih ustanovitve lektorata slovenskega jezika na univerzi. Žmavc se je srečal tudi s predstavniki slovenske skupnosti v Montrealu. Tam še vedno deluje slovenska župnija sv. Vladimira, Baragovo slovensko društvo, pevski zbor, folklorna skupina itd. Veleposlanstvo RS z veleposlanikom dr. Marjanom Cencenom na čelu je 23. junija v Ottawi organiziralo Dan Slovenije. Dogodek je bil posvečen 25-letnici kanadskega priznanja Slovenije kot samostoj-

ne države, dnevu državnosti RS in 150-letnici Kanade. Kljub temu da v kanadski prestolnici živi zelo malo slovenskih rojakov, je bilo prizorišče polno Slovencev, ki so tja prišli iz Toronta, Winnipeg, Montreala in drugih krajev. Obiskovalci so si lahko ogledali številne izdelke, ki so jih promovirala slovenska podjetja, Slovenska turistična organizacija je promovirala Slovenijo kot turistično destinacijo, kulturne skupine pa so oblikovale kulturni program. Osrednji dogodek dneva je bil diplomatski sprejem, ki so se ga poleg diplomatov iz različnih veleposlaništev udeležili predstavniki slovenske skupnosti, pa tudi župan Ottawe Jim Watson.

Slovenščina pri centru za naročanje goriške bolnišnice

Z veseljem in zadovoljstvom sem 17. julija ugotovil, da si je pri okencih centra za naročanje (CUP) goriške bolnišnice možno zagotoviti zdravstveno storitev v slovenskem jeziku. Na vhodu v prostor, kjer so okna, je namreč naprava, ki izdaja listek z zapovrstno številko glede na izbrano storitev. Izbral sem možnost 'Storitev v slovenskem jeziku' (kjer je slovenska zastava) in nato počakal na klic. Ko sem prišel na vrsto, sem vse lahko opravil v slovenskem jeziku. Žal sem ugotovil, da je bila moja zapovrstna številka K001, kar pomeni, da sem bil tistega dne in do tiste ure (približno popoldne) edini, ki sem se poslužil te možnosti. Pa še to: dvojezično okence deluje samo v

ponedeljek in petek med 9. in 13. ter v sredo med 14. in 19. uro. Pozitivna izkušnja vsekakor dokazuje, da so uspešni napori, ki jih Slovenci v FJK vlagamo v zagotavljanje pravice rabe slovenskega jezika na podlagi določil zaščitnega zakona 38/2001. K temu je pripomoglo tudi delo deželne svetnice SSK Igorja Gabrovca, ki je v deželno zdravstveno reformo dosledno vlagal dopolnila, ki zadevajo uporabo slovenskega jezika. Res velika škoda pa bi bila, če bi se vse to izjalovilo, ker bi te možnosti ne izkoristili vsakodnevno. Zaradi tega je nujno, da se informacija, predvsem pa konkretna uporaba te in drugih takih možnosti, čim bolj razširi. Julijan Čavdek, pokrajinski tajnik SSK za Goriško

Povejmo na glas

V pričakovanju drugačnega volilnega pristopa

Po nedavnih upravnih volitvah je bilo moč govoriti o naši narodni skupnosti zaslediti kar nekaj tehtnih analiz. Te so vzele v pretes dosežene rezultate, toliko bolj pa razpršenost naših kandidatov. Ni bilo težko ugotoviti, da je ta razpršenost več kot skrb vzbujajoča, saj govori o prelomno spremenjenem obnašanju manjšine v celoti. Kot da smo opazno manj zavezani etničnemu modelu pa tudi levosredinski politični opciji, v kateri smo se do zdaj prepoznavali. Oboje je seveda zelo resna zadeva, ker naši ljudje oziroma baza naše narodne skupnosti očitno pričanja opuščati zbirna mesta donedavne strnjivosti in pripadnosti. Mimogrede, pravzaprav je presenetljivo, da tega nagiba v razvezano, da ne rečemo individualno politično odločanje, nismo že prej zaznali. Šele volitve so nas grobo opozorile, da poteka veliko spreminjanje vsega, ki je seglo tudi v prostor, v katerem živimo. Zdaj smo praktično prisiljeni, da logiko sprememb prepoznamo in v kar največji meri pogledimo analizo novega stanja in poiščemo novo strategijo: da namreč za našo narodno skupnost odkrijemo nove spodbude in volilne motive ter postavimo začetno drobitve. Proces drobitve bi se namreč v pomanjkanju novih in dosti bolj učinkovitih pristopov lahko nadaljeval in celo stopnjeval. V skrajnem primeru bi se vsi skupaj pričeli zatekati v prepričanje, da nam zadostuje biti državljani večinskega naroda in da je povezanost v smislu narodne skupnosti manj nujna in privlačna kot v pre-

teklosti. Tej možnosti se vsekakor velja z vsemi močmi upreti in preprečiti, da bi sploh obstajala, kar pomeni, da je treba storiti nekaj zares temeljitega in novega. Kajti spremembe velikih razsežnosti so tukaj in jih ne gre podcenjevati. Spodkopavajo prejšnje svetovne in tudi lokalne odnose in dejstvo, da je svet vse bolj ena sama celota, se je sunkovito okrepilo. Tako mora vsakdo na novo utemeljiti svoj prostor, če ne želi izgubiti prejšnjega, vztrajanje na ohranitvi starega postaja vse bolj neplodna usmeritev. V tem spreminjanju pa je dobro to, da je po novem za vsako, tudi manjšinsko skupnost več prostora, če ji le uspe pravilno umestiti svoje dejavnosti in pomen, ki ji pripada. In kaj torej je tisto temeljito, kar bi veljalo storiti? Vsi politični dejavniki naše skupnosti bi morali sestati za isto mizo, kajti dozdajšnja dvojnost tistih, ki se prepoznajo v slovenski stranki, in tistih, ki zastopajo manjšino v italijanskih strankah, ta dvojnost več ne zadostuje - ne nazadnje so to nazorno pokazale minule volitve. Le skupno omizje vseh bi bilo dovolj močan signal za naše volivce, vztrajanje pri starih obrazcih je zagotovo prešibko, v zdajšnjem spremenjenem obdobju še toliko šibkejša. In skupno omizje bi moglo najti koristno skupno smer, ki bi nas v tem modernem času na novo utemeljila. V času, ki neusmiljeno drobi in bo drobil vse tiste, ki ne najdejo skupnega jezika ali se jim zdi, da ga ne potrebujejo.

Janez Povše

Nadaljevanje lanske zgodbe v Luki Koper

Imperij vrača udarec

V dneh, ko je širna Slovenija "z Goriškega do Pirana" komentirala in razpravljala o razsodbi arbitražnega sodišča, je slovenska javnost spregledala drugačno ravnanje, tokrat povsem v domačem kurniku, ki je bilo še pred dobrim letom prava tempirana bomba za Cerarjevo vlado. Še pomnite lanskih vzklikov "Vstala Primorska – vstani Slovenija"? Ne govorimo o manifestacijah na dan

no vodstvo in njeno operativno osrčje. Nadzornikov, začeni s predsednico Alenko Židaršič Kranjc, niso zamenjali. Še več... zaradi kaosa, ki je nastal okoli afere Luka Koper, je moral lani odstopiti predsednik uprave SDH Marko Jazbec (v tolažbo je sicer dobil mesto prvega človeka v pozavarovalnici Sava Re). Zamenjala ga je tržaška rojakinja Lidia Glavina. Letos je povsem drugače.

čisto notranja in zajema dinamiko Luke Koper, ki jo vodijo po rangi sicer nižji funkcionarji, ki pa imajo pred politično nastavljenima upravo in nadzornim svetom prednost. Politika jih ne more zamenjati, ker so oni v Luki zaposleni za nedoločen čas. Srednji menedžment je tako "večen", upravitelji pa ne. Tretja premisa: Lani so nadzornike in upravo rešili delavci in sindikati. Protesti so bili

bilo – tako je še dejal – spremeniti poslovni model Luke Koper. IPS je ravno poslovni model, na katerem svoj obstoj gradi srednji upravljalški sloj v Luki Koper. Gre namreč za sistem, v katerega se uprava načeloma ne meša in je prepuščen torej notranjim logikam. Delovanje posameznih malih zunanjih podjetij pa pogosto spominja na obvoje za utajo davkov in za izkoriščanje delovne sile. Lani je Luka Koper za IPS namenila 25 milijonov evrov. Nepravilnosti očita Luka Koper zaradi tega tudi Finančna uprava, ki pravi, da bi morala delavce zaposliti Luka ali zunanja podjetja, ki ne smejo

okviru 1,4 milijarde evrov vrednega projekta, kolikor vlada ocenjuje v tem trenutku stroške za novo progo med Divačo in Koprno. Tukaj pa je še podrobnost, ki je ne gre spregledati. V iskanju možnih investitorjev za drugi tir je lani vlada omenjala tudi možnost "plačila v naravi". Morebitni investitor v drugi tir bi lahko dobil (po znižani ceni) koncesijo za tretji pomol v Luki. In ta predlog je najbrž najbolj neposredno ogrozil finančne in strateške interese tistega paralelnega vodstva Luke Koper, ki so bili vredni greha "blokada pristanišča". No, letos se o takem zunanjem podeljevanju kon-

Koper in njene dinamike povsem sui generis pojav v slovenskem gospodarstvu.

Okvir

Formalni razlogi za odpoklic nadzornikov V Luki Koper že dalj časa obstaja problematika IPS, ki je s formalnega vidika glavni vladni očitke upravi in razlog za zamenjavo nadzornikov. Gre za izvajalce pristaniških storitev, ki so po mnenju vlade in širšega dela javnosti glavni problem netransparentnega delovanja Luke Koper. IPS so zunanji izvajalci storitev, ki jih Luka najema za opravljanje številnih poslov. Za IPS pa naj bi se velikokrat skrivala fiktivna podjetja, ki

Foto JPM

priključitve Primorske k matični domovini, niti ne o praznovanjih dneva upora. Ne, geslo so uporabljali "vstajniki", ki so pred natančno enim letom blokirali in povsem ohromili dejavnost Luke Koper.

V dnevih, takoj po arbitražnem sporazumu, bi lahko v Kopru spet gledali podobne prizore. Dne 30. junija je bila v Kopru skupščina Luke Koper, ki je imela dnevni red na las podoben tistemu, ki je lani povzročil popolno blokado pristanišča. Zamenjava nadzornikov – to je na dnevnem redu sklica najbolj bodlo v oči. Že tako visoka temperatura je v Kopru še narasla. In razdelitev Piranskega zaliva pri tem ni imela čisto nič.

Glavinova uspešna tam, kjer je "zamočil" Jazbec

Zamenjava nadzornikov je bila lani neuspešna. Še več. Povzročila je pregovorni "ne boj, mesarno klanje", ki je ošibil vlado, luko, SDH, načrt o drugem tiru. Pa še vse drugo, kar vam lahko pride na misel. Letos pa... je bila zamenjava nadzornikov uspešna. Delavci so sicer protestirali, a v primerjavi z lanko vstajo je bil letošnji protest bolj podoben "dijaški stavki sredi sončnega maja". Arbitraža je zasenčila čisto vse, to je logično. Najbrž pa je ob vsem tem še kaj več. Poglejmo najprej razlike med lanko blokado in letošnjimi protesti. Lani so stavkajoči dobesedno blokirali pristanišče. Tri dni je bilo zaprto. Škoda je bila ogromna. Jezni uporabniki pristaniških storitev so grozili, da bodo svoje blago pretovarjali v drugih pristaniščih. Slovenske železnice so bile prav tako besne, ker je Luka Koper zaustavila prehod tovara na vlake. O razjarjenih reakcijah SDH (družbi, ki upravlja državne naložbe) in vlade ne gre izgubljati besed. Drži pa, da je iz lanskega spopada kot zmagovalka izšla Luka Koper – nje-

Lahko bi rekli, da imperij vrača udarec. SDH z Glavinovo na čelu (in s podporo vlade) je ob začetku vročega poletja ponovno na dnevni red skupščine postavil zamenjavo nadzornikov. Dan D je bil 30. junij. Na seznamu za odstrel so bili vsi nadzorniki z izjemo enega. V ta seznam je bila seveda vključena tudi Alenka Žnidaršič Kranjc. Zaposleni v Luki Koper so seveda tudi letos, tako kot lani, podprli svojo upravo in nadzornike. Dan pred skupščino je pred Luko res potekal shod, ki pa je imel precej manjšo razsežnost (in učinke) od lanskega. Skupščina pa je prav tako potekala v zelo napetem ozračju (predstavniki delavcev so govorili, da bi se lahko po skupščini zgodilo čisto vse). A hujših pretresov ni bilo. In jih ni niti vse do današnjega dne.

Nekaj premis

Zakaj je popustil uporniški duh lani "vstalih Primorcev"? Zakaj nič več borbenosti? Nekateri slovenski mediji so pisali, da se luški sindikati bolj intenzivno pripravljajo na "boj" z novo upravno in nadzorniško strukturo. Pri tem, še navajajo mediji, so tudi objektivne okoliščine celotnega dogajanja okoli Luke Koper nekoliko različne. Potrebno je še izpostaviti nekaj, kar številni sogovorniki in poznavalci dogajanja okoli koprške luke vselej ponavljajo.

Prva premisa. Osrednji lastnik je tukaj država, ki posredno in neposredno obvladuje približno 70 odstotkov deleža. Nadzorniki in upravitelji so torej določeni po ključu politike. In politika jih torej tudi zamenjuje. Druga premisa. V Luki Koper teče upravno dogajanje neka-ko na dveh ravneh. Prva raven je v dometu nadzornega sveta in uprave – torej tistih teles, ki so zamenljiva in ki jih vsakokratna vlada lahko nadomesti. Druga raven pa je

sicer označeni za "spontane", kar pa je glede na njihovo strukturiranost in množičnost težko verjeti. Sindikati so tudi vseskozi zagovarjali delo uprave, kar je dokaj nenavadno. Antagonistična vloga močnih sindikatov in vodstvenega kadra je tukaj zamrla, kar je eden od pokazateljev o dejanski moči vzporednih struktur znotraj Luke Koper (o katerih smo govorili v gornjih vrsticah). Da, sindikati spadajo tudi v to strukturo. V nadzornem svetu Luke imajo predstavnika – Mladena Jovičiča, prvega človeka zelo vplivnega sindikata žerjavistov. On je bil v kaotičnem dogajanju v zadnjem letu na strani uprave (podpiral je Žnidaršič Kranjčev), zaganjal pa se je proti državi. Zakaj?

Kje so torej okoliščine, zaradi katerih se letos niso ponovile tako množične in predvsem za Luko škodljive protestne akcije kot lani? Iz pisanja medijev in neuradnih novic okoli Luke lahko razberemo nekaj podatkov oziroma lahko podamo nekaj ugotovitev. Mediji pišejo, da se sindikati in zaposleni niso odzvali tako silovito kot lani, ker se pripravljajo na nov boj proti novi upravi. Velja sicer podčrtati, da je t. i. srednji-vodilni sloj, ki v številnih pogledih zaradi svoje večnosti obvladuje stanje v Luki, še vedno podpiral vodstvo in nadzornike. A na podlagi lanske izkušnje sta se tudi vlada in SDH očitno bolj organizirala. Pritisk politike je bil močnejši. Proti načinu dela uprave in proti sistemu "izvajalcev pristaniških storitev" (IPS – več o tem v okviru) se je na primer izrekel tudi poslanec Združene levice Luka Mesec, vodja stranke, ki so ji blizu številni protestniki. Mesec je med drugim dejal, da gre v primeru IPS za mafijško ekonomijo, za katero niso dovolj organi pregona. Potrebno bi

biti samo obvoji ali "prazne škatle".

Drugi razlog, zakaj se "spontani protesti" niso zgodili, je morda nekoliko širšega značaja in je povezan z gradnjo drugega tira. Tudi v tem primeru so se okoliščine spremenile v primerjavi z lanskim letom. V Luki Koper so bili nasprotni vstopu tujega kapitala v projekt drugega tira. Zahtevali so, naj se zgradi iz državnih sredstev. Postavka tujega deleža je sicer ostala, po zdajšnjem načrtu naj bi pri gradnji sodelovala madžarska država z vložkom 200 milijonov evrov. Gre pa za relativno majhno vsoto v

cesij ne govori več. Madžari bodo sodelovali pri drugem tiru, tretji pomol pa bo kljub temu ostal trdno v rokah Luke. Ob tem so v zadnjem obdobju tudi vladni predstavniki javno spregovorili o nujnosti, da ostane Luka Koper v državni domeni.

Kdo je torej zmagovalec?

Vprašanje o zmagovalcu morda ni na mestu, ker so v odnosu med lastnikom – državo in vodstvenim menedžmentom v Luki vseskozi prisotni napetosti, merjenje moči in kazanje mišic. Državni imperij je tako z zamenjavo nadzornikov res "vrnil udarec", kakorkoli že pa ostajajo Luka

ob nespoštovanju zakonskih uredb zaposlujejo delavce (večinoma iz držav nekdanje Jugoslavije) in jih izkoriščajo. Ob razkritju nepravilnosti gre podjetje v stečaj, takoj zatem pa nastane novo, ki samo prevzame posle (in pogosto-krat zaposlene) prejšnjega. Pri Luki Koper seveda vse to zanikajo, čeprav je vprašljivost IPS že dolgo na dnevnem redu javnosti.

P. S.: Spomnimo naj, da je podobna tema pogosto v ospredju tudi v tržiški ladjedelnici. O njej je pred leti spregovorila tudi oddaja Report.

kil

Čedad / Predsednik RS Borut Pahor na odprtju Mittelfesta

"Vse manj prostora je za evroskeptike!"

V soboto opoldan, 15. t. m., je predsednik RS Borut Pahor nastopil kot osrednji govornik na slovesnem odprtju čedajskega Mittelfesta v gledališču Ristori, kjer se je pogovarjal z odgovornim urednikom italijanskega dnevnika La Stampa Maurizioom Molinarijem. Zavzel se je za pravično, solidarno Evropo, Slovenija pa naj ostane med državami, ki spadajo med t. i. države z veliko hitrostjo v EU. Predsednika Pahorja je v imenu čedajskega festivala najprej pozdravil direktor Federico Rossi, nato pa je spregovorila predsednica deželne odbora Furlanije Julijske krajine Debora Serracchiani, ki je predsednika imenovala "dragi prijatelj", predvsem pa se je Sloveniji in Pahorju zahvalila za vso pomoč v mednarodnih okvirih, kot je tudi naglasila, da je sodelovanje

med FJK in Slovenijo zelo tesno in intenzivno, odlični odnosi so od nekdaj odlikovali tudi predsednika Pahorja. Dejala je tudi, da bi lahko še veliko skupnega naredili na področju infrastrukture, še posebej na

EU po volitvah v Nemčiji, ko naj bi po njegovem Francija in Nemčija utrdili in poglobili razvoj EU. Izpostavil je dejstvo, da so volitve v Avstriji, Franciji in na Nizozemskem pokazale, da je vse manj prostora

je videnje Evrope, Evropske unije in prihodnosti ter umeščenosti RS v njej. Takoj je povedal, da bo po njegovem dosti bolj jasna prihodnost

Foto Luka Paljč

področju železnic, saj danes ni nobene povezave med Trstom in Ljubljano.

Predsednik Borut Pahor je na odru gledališča Ristori imel najprej krajši nagovor, pol v slovenščini, pol v italijanščini, v katerem je orisal svo-

za evroskeptike. Dejaj, da bi RS morala ostati med najbolj razvitimi državami v EU, čeprav se zaveda razlik, ki med posameznimi državami obstajajo.

/ str. 8
Jurij Paljč

Ob 70-letnici prekopa v Štulčevi grapi in pokopa duhovnikov Filipa Terčelja in Franca Krašne

Občutena spominska slovesnost

Konec aprila 2017 je bila v cerkvi Naše ljube Gospe presvetega srca Jezusovega v Davči spominska slovesnost ob 70. obletnici prekopa v Štulčevi grapi in pokopa duhovnikov prof. Filipa Terčelja in Franca Krašne. Že popoldne so se ljudje zbirali pri molitveni uri za poveljanje obeh mučencev.

Pobožnost je vodil domači duhovnik g. Mirko Turk. Prižgali smo sveče ob dvanajstih imenih pogumnih in srčnih domačink in domačinov, ki so jim njihova vest, visoka duhovna kultura, živa vera in usmiljenje narekovali, da je potrebno 7. januarja 1946

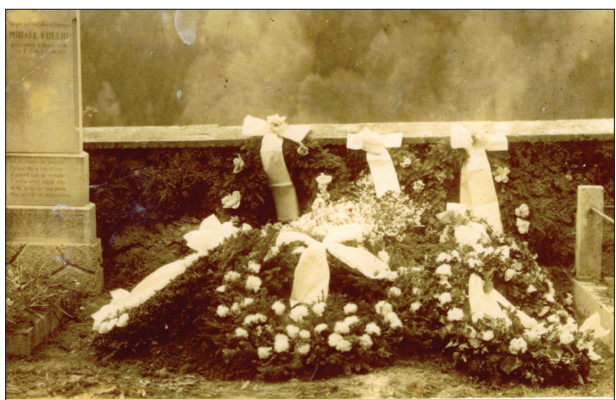
ustreljena duhovnika dostojno pokopati. V zvezi s tem velja opozoriti na pesem, ki jo je napisal duhovnik Rudolf Tršinar, od 1962 do 1974 župnijski upravitelj župnije Sorica in duhovnije Davča. V svoji knjigi *Da se duh osvobodí* je podrobno opisal prekop in pokop duhovnikov prof. Filipa Terčelja in Franca Krašne v posvečeno zemljo na davškem pokopališču. Dogodek pa je tudi upesnil in objavil poezijo *Pomlad pod Poreznom*, v kateri pravi:

Ko so zli duhovi po zločinu spali, / sred noči so moške močno garali. //

V skriti grapi trupli so izkopali, / ju v posvečeno zemljo pokopali. //

Pastirjema čast in dostojanstvo so vrnili, / junake davške v spominu bomo ohranili. //

Po prijetu 6. januarja 1946, za-

Gomili v jutru 29. aprila 1947. Vence iz smrečja, bršljana in pušpana so izdelali domačini iz Zg. Davče. Okrasili so jih z belimi rožami, nabranimi pod Poreznom (Foto: Jože Peternelj)

prtju v "Brelhovi" hiši v Davči, ki je danes ni več, po zasliševanju in mučenju skozi vso noč so Krašno in Terčelja 7. 1. odvedli v Štulčevo grapo v Zgornji Davči pod Poreznom, kjer so ju ustrelili. Njuni trupli sta bili položeni v skalno razpoko blizu vode in založeni s kamenjem. Dolina je bila po dogodku še dolgo zastražena in nadzorovana. Po 15 mesecih pa se je skupina domačinov tvegano odločila, da bodo za silo pokopana duhovnika izkopali, ju prenesli na

davško pokopališče in ju dostojno pokopali na posvečeni zemlji, kjer čakata vstajenja. Dvanajst pogumnih in srčnih ljudi je v noči z 28. na 29. april 1947 tvegalo svoja življenja, da so se s krstami in posebej pripravljenimi nosili spustili k potoku, izkopali in odnesli njuni že razpadajoči trupli ter prenesli na davško pokopališče. Tam je verski obred pokopa opravil duhovnik Ivan Skvarča, župnijski upravitelj župnije Sorica in duhovnije Davča, datum pa je vpisal v mrliško knjigo. Franc Peternelj se spominja, da sta šla s teto Terezijo Primožič, (mamino teto) pod Porezen nabirat bele

rože, ki spomlad, takoj ko skupni sneg, prve zacvetijo, da bi pripravili vence iz teh rož. Teta je rekla: "To je za duhovnika". Teta Terezija je bila zelo verna žena, del svojega življenja je preživela v samostanu v Tomaju, v katerem se je pripravljala na zaobljube, po ukinitvi samostana zaradi I. svetovne vojne pa se je vrnila na svoj dom v Davčo. Pobudnika in glavna organizatorja prekopa sta bila Franc Lahajnar, ključar, in Franc Peter-

sedje. Zaupniki, da so opravili spoštljivo dejanje, in sicer pred uradnim razglasom kranjske ko-

munistične oblasti, naj se uredijo grobovi po gozdovih, kot je zapisal Rudolf Tršinar. Sveto mašo ob 70. obletnici tega izrednega dogodka je daroval dr. Janez Juhant. Somaševali so g.

nelj st., organist. Udeleženi so bili še Janez Šturm, Peter Čemažar, Alojz in Jože Peternelj, Peter Frelj, Ciril Primožič, Marica Peternelj, Marija Koder, Amalija Jemec in Katarina Frelj - "Kovačeva Katarina", cerkvnica iz Davče, ki je Terčelju podarila obleko svojega pokojnega moža, ki so ga aprila 1945 ubili Nemci. Večinoma so bili sorodniki, so-

Somaševanje (Foto: Matevž Čemažar)

sedje. Zaupniki, da so opravili spoštljivo dejanje, in sicer pred uradnim razglasom kranjske ko-

munistične oblasti, naj se uredijo grobovi po gozdovih, kot je zapisal Rudolf Tršinar. Sveto mašo ob 70. obletnici tega izrednega dogodka je daroval dr. Janez Juhant. Somaševali so g.

telji, kot so Stanko Premrl, Vinko Vodopivec, Martin Železnik in Matija Tomc in še mnogi drugi, so uglasbili več sto njegovih pesmi, ki še danes bogatijo zakladnico v slovenski cerkveni glasbeni literaturi. Gospa Marija

Pegan je te pesmi zbrala in jih pri Goriški Mohorjevi družbi izdala v zelo lepo oblikovani zbirki faksimiliranih ponatisov Terčeljevih pesmi z naslovom *Vaš Terčelj*.

Po sveti maši smo v sprevedu in molitvi odšli pred cerkev, na pokopališče. Podrobno smo predstavili osebe in dogodek prekopa in pokopa.

Nagrobni križ je oblikoval skladatelj in profesor likovne pedagogike Janez Močnik. Postavljen je bil s pomočjo vaščanov Davče in Občine Železniki. V

križu povezana duhovnika, v prepletu trnjevega venca njunih zadnjih zemeljskih dni, počivata ob ljudeh, ki so ju prenesli tja in jima izkazali spoštovanje in dostojanstvo. Nagrobnik je nadomestil ploščo, ki jo je prej postavil župnik France Gačnik in je zdaj vzdana ob vhodu v davško cerkev.

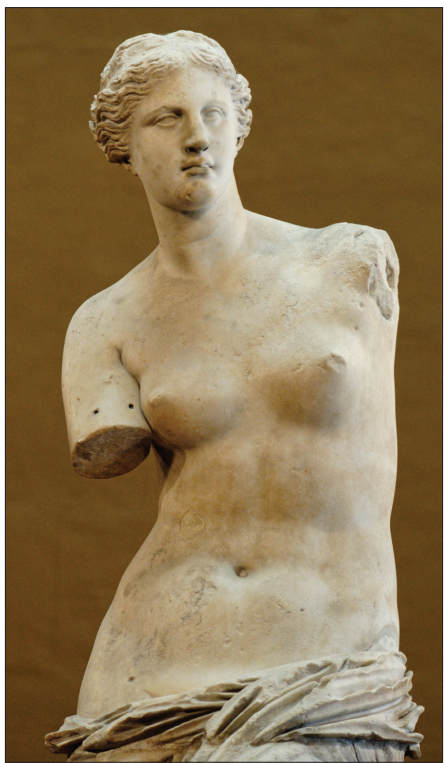
Ko smo zapuščali prizorišče doživetega spominskega dogodka, si nismo mogli kaj, da si ne bi ponavljali odlomka iz molitve za poveljanje Filipa Terčelja: *"Na priprošnjo Filipa Terčelja nam pomagaj, da si bomo na vseh področjih življenja zavzeto prizadevali za skupno dobro in bomo po njegovem zgledu tudi v težkih trenutkih zvesti evangeliju"*. Ta prošnja naj spremlja tudi vas, drage bralke in bralci. Amen.

M. R. -Ž.

Cerkveni in družbeni antislovar (39a)

L kot LEPOTA 1

Tematiko iz naslova smo že dalj časa želeli predložiti, a so bile na vrsti pač druge, a vendarle je nastopil tudi čas za lepoto, sploh ob ironiji nekoga, ki je "polepšal" novi spomenik vsem žrtvam v Ljubljani. Danes se je smisel za lepoto prelevil v tisti aksiom, po katerem ni več lepo tisto, kar je lepo, temveč tisto, kar je – nekomu ali več ljudem – všeč. Izgubilo se je tisto, kar smo še do nedavnega uvrščali med enega od osnovnih čutov, da je torej tudi ta bil "Sensus communis", kakor je veljalo za tip, vid, sluh, vonj in okus, vsaj zelo podobno je veljalo za čut za lepoto, pa še za druge podobne čute, tudi za tistega za sveto, če izpostavimo samo enega. Ker govorimo o čutu, gre za zaznavanje zunanjih dražljajev, za to, da dešifriramo sporočilo, ki ga okolje s temi sporoča. Kdor je barvno slep, ne zaznava barv takšnih, kakršne so v resnici, ker ima pač določeno napako, defekt. Podobno bi se dalo reči za pijanca, da ne more v polnosti zaznavati resničnosti... Primerov je veliko, to, kar je pomembno, pa je, da

obstajajo položaji, ko kdo ne more priti do resničnosti takšne, kakršna pač je, ne more torej "gospodovati" svoji okolici, če si sposodimo začetek Svetega pisma, ne more dešifrirati sporočil, ki mu jih sporoča. Tudi za lepoto je tako, da je

podvržena naši sposobnosti, da jo znamo videti, razbrati. Zato pa ni samo neki subjektiven vtis ali občutek, temveč ima tudi svojo objektivno dimenzijo, prav kakor resničnost, ki nas obdaja, ko človeku ne

preostane nič drugega kot samo to, da postane poslušalec in gledalec, da skratka postane poslušen tistemu, kar ga obdaja, pa se temu pusti poučiti. Vse od antičnih časov so lepoto uvrščali med tiste temeljne vrednote, ki se jim po filozofsko pravi "transcendentalije biti". Že samo to učeno ime nam pove, da so to neke presežne danosti, ki jih sami nikdar ne bomo zaobsegli, jih pa lahko sprejmemo in vanje vstopimo, se jim pustimo nagovoriti, jim pripravljamo prostor v sebi. Gre najprej za eno, resnično in dobro, potem pa se že dodaja tudi lepo, pa pravično. Lepota so, recimo v antični Grčiji, upodabljali z boginjo Venero, pravičnost z boginjo Diké, modrost z boginjo Ateno... Lepota je tako tema, ki spremlja vse kulture in vse čase, v nekaterih ima pomembnejšo vlogo kot v drugih. Grki so bili, recimo, prav obsedeni z iskanjem "idealnega lepega" oz. popolnosti v tem oziru, zato pa tak trud v skulpturah, geometrijskih oblikah arhitekture in še drugod. Niso je seveda dosegli, ker je zadeva pač, kot smo dejali, presežna, a vendarle je zelo pomembno takšne vrednote močno iskati. Prav pri njih, pri antičnih Grkih, bomo pričeli s tem našim sprehodom po lepoti v naslednjem delu.

Andrej Vončina

ZNAMENJE KRIŽA

PRIMOŽ KREČIČ

Umrli je, ker je ljubil

Prvo krščansko oznanilo se je nanašalo na Jezusovo trpljenje, smrt in vstajenje. Kmalu so si postavili vprašanje, zakaj je Jezus trpel in umrl? Z branjem spevov o Božjem služabniku, so prišli do odgovora, da je Jezus umrl za naše grehe. Že pri svetem Pavlu najdemo trditve, da je Jezus umrl za nas, ker nas je imel rad. Svoje življenje je dal za nas, saj nima nihče večje ljubezni kot tisti, ki da svoje življenje za svoje prijatelje.

Ljudje ljubimo, ker smo ljubljene s človeško in Božjo ljubeznijo. Ta ne pozna zakajev, ampak preprosto ljubi in obdaja ljudi z ljubeznijo tako, kot sonce ogreva zemljo. Izvir ljubezni je v Božji večnosti, ker je Bog ljubezen, kot je zapisal sveti Janez. Božja ljubezen se je razodela že v stvarjenju in v teku zgodovine, zlasti v določenih dogodkih in po prerokih, ki so pokazali nanjo. Božja ljubezen se je razodela v vseh svojih razsežnostih v učlovečenem Božjem Sinu, v njegovem oznanjevanju in zlasti v trpljenju, smrti ter vstajenju. Sveti Janez je v začetku pasijona zapisal, da je Jezus pred smrtjo vzljubil svoje učence in jim izkazal ljubezen do konca. (Jn 13,1) Ljubil je vsakega človeka do zadnje možnosti, zato je šel zanj v trpljenje. Skrivnost je, da nas more ta ljubezen pritegniti, še posebno v vseh trenutkih samote, nemoči, razočaranja ... Jezusovo trpljenje je bilo fizično, trpel je na svojem telesu, še bolj pa v duši, da je v Getsemanskem vrtu povedal, da je njegova duša žalostna do smrti. (Mr 14,34) Upravičeno postavlja liturgija velikega petka v njegova usta

besedilo Žalostink: "O vi vsi, ki mimo greste po potu, pogledajte in vidite, je li katera bolečina kakor moja bolečina".

Toda prav v tej temi in polomu sta se razodeli največja Božja ljubezen in slava. Sveti Janez je videl na križu razodetje Božje ljubezni in Jezusove božanskosti, zato je mogel zapisati eno najlepših spoznanj evangelija: "Bog je namreč svet tako vzljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, da bi se nihče, kdor vanj veruje, ne pogubil, ampak imel večno življenje".

(Jn 3,16) V Jezusu Bog ljubi vsakega človeka in sicer na človeški način. V Svetem Duhu bo na svetu, dokler bo ostal en sam grešnik. V njem je vse sprejeto in ljubljeno z naklonjenostjo. Ljudje pa smo povabljeni,

da se odpremo njegovemu daru in mu zauzamemo.

Če se bomo odprli njegovi križani ljubezni, bodo v njej zasvetile naše težave, bolečine, razočaranja. Veliko vprašanje je, ali res verujemo, da nas Bog ljubi in daje za nas življenje. Čuditi bi se morali veličini in lepoti te ljubezni in nanjo odgovoriti z ljubeznijo do bratov in sester, še posebno do ubogih. Pri tem nas ovira prevladujoča miselnost, ki s svojim egoizmom ponižuje darovanje in resnično ljubezen. Kdor je izdan, potolčen, ranjen, se težko odpre ljubezni. Zato potrebujemo novih pričevanj za Božjo ljubezen, da z njo so- trpimo z ljudmi in jim odpustimo. Svetniki in kristjani nam dajejo zgled, kako so uredili to ljubezen za ceno velikih naporov in ostali zvesti.

OGLEJ Kard. Montenegro ob prazniku zavetnikov dežele FJK

Cerkev v današnji družbi naj bo kamen spotike

Letos je goriški nadškof Carlo Roberto Maria Redaelli povabil na slovesno bogoslužje ob prazniku oglejskih svetnikov, zavetnikov naše dežele, sv. Mohorja in Fortunata, znane kardinala, nadškofa iz Agrigenta, sicer pa tudi predsednika italijanske dobrodelne organizacije Karitas kard. Francesca Montenegro, ki je imel v sredo, 12. julija, čast najprej blagosloviti in odpreti novo trgovino ob osrednji dvorani Sala Romana v Ogleju, nato pa je imel predavanje za povabljenе škofe, duhovnike in ljubitelje krajevne Cerkve v Ogleju.

“Sanjam Cerkev, ki bo ka-

men spotike z dejanji ljubezni” je kardinal Francesco Montenegro naslovil svojo homilijo, med katero je spregovoril o tem, kako se je sam srečal kot dušni pastir s pribežniki, migranti na otoku Lampedusa, in tudi sicer v okolici Agrigenta. Znano je, da ga je papež Francisek imenoval za kardinala prav zaradi njegove trdne in neomajne vere, ki se je kazala v dejanjih, da moramo v vsakem človeku videti sebi enakega, Božji obraz, saj smo vsi narejeni po Božji podobi.

“Cerkev je in mora biti usmiljena, ker izbere in se postavi na stran ubogega in tako postane sama uboga, dolžni smo izbrati ubogega,

če hočemo izbrati Jezusa, Cerkev smo vsi mi, in kakšna Cerkev smo, če se ne odločimo za Jezusa in ne izberemo ubogega”, se je vprašal kardinal Montenegro, ki je slikovito opisal reveže, ki prihajajo s čolni iz Afrike.

“Kakšni teroristi neki, to so reveži, med njimi so verni ljudje, nekateri so umrli z rožnim vencem v rokah, na dno morja so šle matere, ki so držale v rokah otroke, in še in še bi lahko našteval”! je bil jasen kardinal Montenegro, ki je dejal, da denar, iskanje dobička in zopet denar, vse to ustvarja stopnice, saj deli ljudi na bogate in revne, najrevnejše.

Foto JMP

“Če hočemo narediti drugačno družbo, moramo slediti Jezusu, moramo biti revolucionarni v tej družbi, ki ji vlada hladna ekonomija, in sicer bomo najbolj prevratniški, kamen spotike, tako da bomo bližnjega sprejeli, ker smo sprejeli Jezusa”! je nadaljeval kardinal Montenegro, ki se je obregnil nad “stroko”, ki je nedavno ugotovila, da je na svetu “1,3

milijarde ljudi preveč”.

To je ekonomija, hladna ekonomija preračunljivih. Kdo naj torej umre, zakaj morajo biti to afriški reveži in ne mi, se je še vprašal kardinal Montenegro, ki je zato dejal, da je Bog, ki postane človek, nevaren, ker je ubog, lačen, vsega potreben, ni neka fikcija, ampak je človek, zato živ, kot Bog, ki se je učlovečil: “Boga najdem v podpalubju starih ladij, ki prevažajo afriške reveže k nam”!

Jezus je ljubezen vsakodnevno živl in tako moramo živeti tudi mi, dejavna ljubezen je edina, ki osmišlja življenje kristjana: “Anonimnega kristjana ni, ne more obstajati! Zato mora biti naša Cerkev danes kamen spotike v tej družbi, ki gradi vse in samo na denarju, mora biti odprta in istočasno solidarno sprejemati brate v nesreči! Vsem moramo biti odprti, kajti Cerkev je misijonska, sicer je ni”!

Trdo so izzvenele besede kardinala Montenegro, ko je vzkliknil: “V Cerkvi moramo govoriti o cesti, o obrobju, ne pa o zakristijah! Izjemno lahko je ime-

ti bogoslužje v cerkvah, a če ne sprejmemo medse revnih in pomagamo potrebnim sobratom, to ni Cerkev in naše bogoslužje nič ne velja. Evangelij je namreč živa beseda, zahteva dejanja! In besede evangelija osvobajajo”! Ob 20. uri je bila v starodavni oglejski baziliki slovesna, peta maša, ki jo je darovalo pod vodstvom kardinala Montenegro veliko škofov, med njimi sta bila tudi upokojeni koprski škof Metod Pirih in ljubljanski škof Franc Šuštar, prisotni so bili tudi slovenski duhovniki, goriške je zastopal škof vikar za Slovence Karel Bolčina. Žal, je bilo pri slovesni maši malo slovenskih vernikov, kar se zadnja leta ponavlja, žal zato, ker je v Ogleju za ta praznik med bogoslužjem vedno prisotna slovenska beseda.

Med pridigo v baziliki se je kardinal Francesco Montenegro vprašal, kakšna Cerkev želimo biti, ali odprta in dom za vse ali zaprti sami vase in zato daleč od evangelija, daleč od novih oblik nove evangelizacije. Zgled sv. Mohorja in Fortunata je zgled dobrih pastirjev, ki dajo svoje življenje za sobrate,

za živo Cerkev, ki je Jezus. In zato naj tudi v Cerkvi velja pravilo, da je človek bolj pomemben kot zakon, saj “ni sobota zaradi sobote, ampak je sobota zaradi človeka”! Predvsem pa je kardinal Montenegro dejal, da bi morali bolj zaupati v Boga, saj se misijonska Cerkev ne boji, ko je pred težavami, ampak jih rešuje.

JUP

Foto JMP

Kdo sta sv. Mohor in sv. Fortunat?

Sv. Mohor in Fortunat sta bila do leta 1961 glavna zavetnika ljubljanske škofije, na Slovenskem pa jima je posvečenih kar sedem župnijskih in 21 podružničnih cerkva, pa tudi najstarejša slovenska knjižna založba nosi njuno ime (Mohorjeva družba). Zgodovinska dejstva postavljajo sv. Mohorja na ozemlje današnjega Beograda (Singidun), kjer je bil škofov lektor (nižji klerik). Pred preganjalci je leta 303 bežal v Sirmium in tam pretrpel mučeniško smrt, najverjetneje na isti dan, 23. avgusta, kot sirmijski diakon Fortunat. Kasneje, ko so njune relikvije prenesli v Oglej, se je zapis o njunem mučeništvu izgubil in nastale so legende, ki jih je v 6. stoletju zapisal Pavel Diakon. Kaj pravi?

Sveti Mohor, ugledni oglejski meščan, se je leta 46 pridružil apostolu Marku, ki je v Ogleju oznanjal Kristusa. Marko ga je vzel s seboj v Rim in ga izbral za svojega naslednika. V Rimu ga je sv. Peter posvetil za prvega oglejskega škofa. V osemnajstih letih, kolikor je vodil škofijo, je Oglej napredoval ne samo gospodarsko, ampak tudi versko. Desna roka pri njegovem misijonskem delu je bil diakon, sv. Fortunat. Leta 64 je v Rimu nastopilo krvavo obdobje Neronovega preganjanja kristjanov, umrla sta sv. Peter in Pavel, v Ogleju pa je cesarski namestnik Sebastes dal prijeti sv. Mohorja. Mučil ga je z bikovkami, natezalnico, železnimi ostmi in plamenicami, a mu ni mogel priti do živega. Ker se je zbal nemira, ga je dal zapreti v ozko, temno ječo. Takoj je sredi ječe zasvetila čudežna svetloba in zavel prijeten vonj, svetemu Mohorju pa so se čudežno zacelile vse rane. Poslej so se čudeži kar

vrstili: najbolj znana sta ozdravljenje božjastnega sina oglejskega plemenitaša Gregorija ter slepe gospe Aleksandre. Cesarski namestnik je zato kmalu dal zapreti še Fortunata, a čudeži in spreobrnjenja kljub temu niso ponehali, bilo jih je vedno več. V strahu, da se o tej nenavadno hitri rasti krščanstva ne bi izvedelo po cesarstvu, je dal namestnik Sebastes neke temne noči oba v ječi obglaviti.

Ime: Ime Mohor je nastalo iz latinskega imena Hermagoras, ki ga povezujejo z imenom boga Hermesa in z glagolom agoreuo “govorim (javno) v skupščini”.

Fortunat pa izhaja iz latinskega pridevnika fortunatus “srečen, blažen; premožen, bogat”. Rodila sta se v 3. stoletju, umrla pa 23. avgusta okoli leta 305 v Singidunumu, današnjem Beogradu.

Družina: Iz legend ne izvemo o njunem poreklu nič drugega kot to, da naj bi bil sv. Mohor ugleden oglejski meščan.

Zavetnika: Ogleja, drugotna zavetnika ljubljanske nadškofije, Mohorjeve družbe v Celju, Celovcu in Gorici, zavetnika dežele Furlanije Julijske krajine. Upodobitve: Upodabljajo ju skupaj, največkrat kot priprošnjika; sv. Mohor je upodobljen kot škof v ornatu, sv. Fortunat pa kot diakon, v dalmatiki (diakonskem oblačilu). Oba držita v rokah palmovo vejico, simbol mučeništva.

Godujeta: Na dan prenosa relikvij v Oglej, 12. julija, v Djakovu na Hrvaškem pa 23. avgusta, na dan, ko naj bi pretrpela mučeništvo.

(vir: Koledar svetnikov)

Foto JMP

Foto JMP

Foto JMP

Srečanja pod lipami / O literarnem delu dr. Tineta Debeljaka

Dolgo let v Sloveniji zamolčani pisec

V četrtek, 13. julija, je bilo v Kulturnem centru Lojze Bratuž poletno Srečanje pod lipami z naslovom *Literarna zapuščina dr. Tineta Debeljaka ponovno v Sloveniji*. Na večeru, ki sta ga priredila KC Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič, so spregovorili mag. Aleksander Igličar, dr. Marija Stanonik, Mojca Vombergar, Helena Janežič in Debeljakova hči Jožejka. Večer je obogatil Boris Rifl z interpretacijo Debeljakovih del. Prebral je *Pesem o solzi* in odlomke iz pesnitve *Črna maša*. Večer je uvedel in vodil mag. Aleksander Igličar, ki je najprej prikazal Debeljakovo življenjsko pot s poudarkom na njegovem delu v Škofji Loki. Tine Debeljak se je rodil v starem mestnem jedru Škofje Loke in odraščal z zgodovinarjem dr. Pavletom Blaznikom in profesorjem Francetom Planino. Ti so bili glavni pobudniki škofjeloškega

kulturnega življenja. Šolal se je v Škofji Loki, Šentvidu in kasneje na filozofski fakulteti. Leta 1930 so se, na pobudo prof. Ivana Dolenca, začeli sestajati loški profesorji. Njihov prvi pomembni dosežek je bila izdaja posebnega zbornika *Škofja Loka in njen okraj v luči gospodarskih in kulturnih prizadevanj*, ki je izšel leta 1936 ob obrtno-podjetniški razstavi v Škofji Loki. Tine Debeljak je bil avtor treh prispevkov: *Pesem o Škofji Loki*, *Škofjeloška pasijonska procesija in razvoj pasijonskih iger*, *Kulturni delavci Loškega okraja*. Poseben pomen ima *Škofjeloški pasijon*, ki ga je Debeljak po 150 letih postavil ponovno na oder. Prof. Debeljak se je kasneje poročil in bil do leta 1945 kulturni urednik časopisa *Slovenec*. Ni se držal režimskih smernic in ni spoštoval kulturnega molka. Zaradi te "krivde" je moral zapustiti družino in se

umakniti. Šel je v Italijo in leta 1948 v Argentino. V Argentini je bil vratar v tovarni cementa južno od Buenos Airesa. Šele leta 1954 je Jugoslavija, na

Debeljakova. Debeljak je bil dolgo let zamolčan, pravi Igličar, šele leta 1990 so se stvari spremenile. V Škofji Loki so takrat organizirali velik simpozij, posvečen življenju in delu Tineta Debeljaka. Leta 1995 so postavili ploščo na njegovo rojstno hišo in leta 2003, ob stoletnici rojstva, obeležje na drevoredu znamenitih Škofjeločanov. Besedo je nato povzela Debeljakova hči iz

nekateri, predvsem mladi, še ne poznajo. Gospa Jožejka se spominja, kako je bil oče vsak dan dvanajst ur zdoma zaradi dela. Ko se je vrnil domov, je nekaj povečerjal in začel pisati na svoj stari tipkalni stroj. Pisal je pesmi ter prispevke za razne revije in proslave, včasih vse do jutra. "Občudujem, koliko energije in slovenskega ponosa so imeli ti ljudje, da so na koncu naporenega delovnega dneva začeli šele

(literarnih znanosti in teologije) Marija Stanonik, ki je temeljito in strokovno ocenila Debeljakovo pesnitev *Črna maša*, ki je v ponatisu izšla leta 2015. Dr. Marija Stanonik je prisotnim podrobno opisala zgradbo in vsebino tega dela, ki ga je Tine Debeljak napisal v času begunstva na jugu Italije. Knjiga je izšla kot prvo leposlovno delo v Argentini leta 1949. Nazadnje je Debeljakovo zapuščino predstavila Helena Janežič, sodelavka Narodne in univerzitetne knjižnice in podpredsednica muzejskega društva Škofja Loka. Poudarila je pomembnost in obsežnost te zapuščine, ki se je po zaslugi Debeljakove družine letos vrnila v Slovenijo. V njej so dokumenti, fotografije, rokopisi in tipkopisi, pesniške zbirke, drame, prevodi in predavanja. "Mesto Debeljakove zapuščine je med velikani slovenske literature"! S temi besedami je končala svoj poseg Helena Janežič. Tokrat se je na koncu večera predstavila družina vinarjev Komjanc iz Števerjana. Simon Komjanc je prikazal delovanje kmetije in prisotnim ponudil sivi in beli pinot, tokaj in kabernet. **Matevž Čotar**

pritisak mednarodnega Rdečega križa, popustila in približno sto slovenskih družin je lahko odšlo za svojimi očeti v Argentino; med temi je bila tudi

Argentine, Jožejka, ki je povedala, da ji je zelo pri srcu delo, ki ga opravlja Aleksander Igličar in Helena Janežič, ker je bil oče dolga leta zamolčan in ga

Debeljaka spoznalo čim več ljudi in da bi bila njegova dela ovrednotena, tako kot si zaslužijo", je povedala. V nadaljevanju je spregovorila dvakrat dr.

Po prvem letu primorske waldorfske šole v Bukovici

Pristno navdušenje nad vsakdanjim obiskovanjem šole

Prvo šolsko leto na waldorfski šoli v Bukovici je za nami. Sklenili smo ga s kresovanjem in z veseljem rajanjem. Prvi razred je končalo enajst šolarjev, ki se prvi na Primorskem učijo po načelih pedagogike, ki poleg razuma razvija tudi moč srca in rok, predvsem pa vsakemu otroku pomaga prepoznati in uresničiti darove, ki jih nosi v sebi. V zadnjih dneh pouka smo zbrali nekaj pričevanj učencev, staršev in učiteljev o tem, kako so doživljali to prvo šolsko leto.

Prvošolec Evan: "V prvem razredu mi je bilo zelo lepo. Všeč so mi bile igre in sprehodi v gozd. Rad sem se igral s sošolci. Tudi pri angleščini in italijanščini smo se igrali. Naredili smo svečko, spletili smo si pas in palčka. Čeprav nisem imel domačih nalog, sem se naučil vse črke in številke".

Prvošolka Maria Klara: "Prvi razred je bil v redu. Doživela sem ročna dela, kjer sta me spremljala škrt Matija in ga. Bratina Furlan. Doživela sem angleščino, kjer me je spremljala ga. Francetič, in pouk italijanščine, kjer me je spremljala razredničarka

ga. De Castro. Najboljše mi je bilo pri ročnih delih delanje svečk, pri angleščini pesmica o barvah, od pouka glavne ure in od italijanščine pa pesmica Del sol amata

fška pedagogika, sva bila nad njo hitro navdušena. Zdela se nama je neko logično nadaljevanje najine vzgoje in najinega pogleda na življenje.

luce (Ljubeča sončna luč). In še gozd, ko sem odkrivala zanimivosti. V gozdu mi je bilo povsod zelo lepo. In še glasba, malica in odmor ... vse je bilo fajn".

Starši Vlasta in Jani Černe: "Ko nama je bila predstavljena waldor-

Danes, ko je prvo šolsko leto za nami, lahko rečeva, da je šola s svojim pristopom k otroku, z načinom dela in učnim programom presegla vsa najina pričakovanja.

/str. 16

Častno Unescovo priznanje za otroke vrtca Ringaraja

Izkazali so se s prispevki o meji

Meseca maja so se petletni otroci vrtca Ringaraja udeležili podeljevanja nagrad Cluba Unesco - Gorizia ob natečaju Oltre - Cez. Podeljevanje je potekalo v Palači Attems ob

Kurirček iz Nove Gorice. To je bil povod oz. didaktična motivacija za začetek razmišljanja o meji, ki je nekoč ločevala romanski in slovenski svet, Gorico in Novo Gorico. Nato so otroci aktivno spoz-

Tiskane so bile v sodelovanju z Združenjem staršev in vabijo k spoštovanju različnega in govorijo o pomenu prijaznega pogleda, ki naj ga podelimo vsakomur, pa tudi o pomenu strpnosti. Otroci so nanje ponosni in jih redno nosijo. Prvič so jih oblekli za končno prireditve, ki je bila konec maja v Kul-

Otroci z novimi majčkami na zaključni prireditvi v Kulturnem domu

prisotnosti podpredsednice Cluba Unesco Gorizia Marine Cerne in njenih tesnih sodelavcev. Na natečaju je o aktualni tematiki meje razmišljalo in sodelovalo približno 300 otrok iz šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji, iz Slovenije in Italije. Otroci vrtca Ringaraja so sodelovali na Unescovem tekmovanju in si prislužili častno priznanje za sodelovanje in obravnavo zahtevne tematike ter zaradi odličnega mnenja komisije o instalaciji, izdelani iz recikliranih materialov. Otroci so začeli spoznavati grozoto meje na mednarodni dan strpnosti (16. novembra 2016), ki ga je razglasil Unesco leta 1995. Na Trgu Evrope so se ob Vecchietovem mozaiku srečali z vrstniki vrtca

navali, kaj je bila meja, zakaj je do meje prišlo in če meje še obstajajo. Skupni pogovori, njihove dokumentirane izjave in likovno delo nam pričajo, da si otroci ne želijo mej in da razumejo, da smo drugačni. Verjamejo, da ima vsak posameznik pravico biti drugačen in gledati na svet z različnimi "barvnimi" pogledi. Izrazili so svoj barvni pogled s tridimenzionalno instalacijo mesta in otrok. Instalacija prikazuje otroško željo po barvitosti, odprtosti in svobodni razgibanosti. Otroci ne marajo sveta brez barv, ki postavlja meje in briše identiteto. Sad celoletnega projekta so tudi majčke, ki so jih oblikovali in narisali sami otroci.

Mesto, ki je prejelo častno Unescovo priznanje

turnem domu v Gorici. Tridimenzionalno mesto petletnih otrok vrtca Ringaraja je, z nekaterimi drugimi prispevki natečaja Oltre - Cez, od 8. junija na ogled na razstavi v Novi Gorici v Eda Centru.

Poletne dejavnosti Mladinskega doma

Pestro in zabavno v zelenini gora

Tudi letošnje šolsko leto se je vendarle bližalo koncu in v Mladinskem domu smo že imeli pripravljene dejavnosti za pester začetek počitnic: t. i. **POLETNOSTI**. Že prva dva dneva po koncu pouka smo uživali v raznovrstnih aktivnostih in delavnicah. V ponedeljek, 19. junija, se je skupina sedmih osnovnošolcev s

trema spremljevalci odpravila na **Avanture** v kočico sv. Jožefa v Žabnice. Že prvi postanek nam je postregel s prelepo naravo – ogledali smo si namreč slap Kozjak, nato pa smo se ustavili v Čezsoči, kjer smo se kopali v hladni Soči ter vanjo skakali in se “škropili”. Po prihodu

v kočico smo si ogledali bližnjo okolico, še posebej so bili zanimivi struga potoka in paglavci, ki smo jih tam našli. Naslednji dan nas je čakal pohod v dolino Zajzera, ki je potekal tudi po brezpotju. Ponoči je zunaj divjala nevihta, vendar je kljub temu bila sreda sončna, zato smo odšli do Belopečkih jezer in se sprehodili okrog obeh. Vrhunec dneva je predstavljala igra ob vodi in blatu. Da bi se lažje očistili, smo se pri koči igrali na vodne igre, kasneje pa se nam je pri

je vremenska napoved za sredo kazala slabo vreme, smo se takoj zjutraj odpeljali na Nevejsko sedlo v adrenalinski park. Tam smo nekaj ur preživeli ob premagovanju različnih ovir, nato pa smo se utrujeni, a zadovoljni vrnili v Žabnice. Po poti smo se ustavili pri Rabeljskem jezeru. Ker pa se je pripravljalo k nevihti, nas je hladen veter odpihnil nazaj v kombi. Popoldne je res začelo deževati in grmeti, tako da smo preostanek dneva preživeli ob igranju družabnih iger, peki pic in ogledu filma. V četrtek jutru nas je prebudil zvok žuborečega hudournika, ki je po obilnem dežju napolnil prej suho strugo. Zadnji dan smo preživeli ob različnih igrah, po kosilu smo počistili kočico, da bi bila snažna ob prihodu tistih, ki so vanjo prišli za nami. Pred odhodom domov smo si ogledali še rudnik v Rablju in se seznanili z

igri pridružil dež, tako da smo se vsi skupaj igrali in se umili na naraven način. Večer smo končali z ogledom filma. Četrtek zjutraj smo popestrili z ogledom Ziljske globeli (Orrido dello Slizza), otroci pa so komaj čakali, da jih odpeljemo do Rabeljskega jezera, v katerem so se kopali, raziskovali otoček, metali žabice in dovolili ribicam, da jih žgečkajo po nogah. Popoldan smo si narisali spominske majice, nato pa smo pripravili ogenj, na katerem smo si spekli hrenovke in penice. Da se ne bi večer prehitro končal, smo odšli tudi na nočni pohod. Zadnji dan smo izkoristili za krajši postanek pri Rabeljskem jezeru, nato pa smo se po Soški dolini vrnili domov.

V ponedeljek, 26. junija, pa so se tudi srednješolci odpravili na **Zelenizziv**. Po Soški dolini smo šli do izvira Soče in si ga tudi ogledali. Ko smo odhajali proti Bovcu, smo si v Trenti ogledali tudi muzej, nato pa smo se odpravili na najbolj razburljivo dejavnost dneva, in sicer na rafting. Nekateri izmed nas smo na raftingu bili prvič, vendar je bilo to za vse zelo prijetno in razburljivo. V torek smo se podali na dva pohoda, in sicer okrog Belopečkih jezer in v Ziljsko globel. Po vrnitvi smo se zabavali z različnimi igrami v naravi, pripravili smo si palice za peko hrenovk, zakurili ogenj, na katerem smo si spekli večerjo in ob njem preživeli prijeten večer. Ker

delom, ki je potekalo globoko pod zemljo. Kljub ne ravno čudovitemu vremenu smo teden dobro izkoristili in se vrnili domov polni novih vtisov.

Prvi del Poletnosti je sklenil teden, poimenovan **Šala po šoli**, ki je potekal na sedežu v Gorici. Tu so udeleženci - osnovnošolski otroci - preživeli prijeten teden ob igrah, delavnicah in sprehodih. Pod vodstvom vzgojiteljice smo oblikovali celotredensko delavnico z naslovom **POZITIVNA ČUSTVA**, v kateri smo se izkazali pri likovnih in oblikovnih izdelkih. Ob koncu tedna smo odnesli domov vesele žabice, simpatične rumene “smejokote” in še marsikaj. Izdelali smo tudi pano, na katerega smo napisali vsa svoja pozitivna čustva. Poleg delavnic so otroci veselo sodelovali tudi pri raznovrstnih igrah, pri katerih so se preizkusili v izražanju čustev in odzivanju nanje, navdušeno pa so tudi poslušali pravljice, ki jim jih je vzgojiteljica pripravila in pripovedovala.

Poletnosti MD bodo spet zaživele zadnja dva tedna počitnic, od 28. avgusta do 8. septembra, s pripravami na začetek pouka **Šola za šalo** in s tečajem **1,2,3: srednja!** V četrtek, 7. septembra, bo potekalo informativno srečanje s starši gojencev pošolskega pouka 2017/18.

Za informacije in vpis sta na razpolago naslov e-pošte: info@mladinskidom.it in tel. št. 366-6861441.

Dopolnilo k članku o zlati maši v Doberdobi

Nedelja, 2. julija 2017, se bo zapisala v trajen spomin pevcem in pevkom cerkvenega pevskega zbora iz Doberdoba. Vznemirjeni in presrečni so namreč skupaj s pevci in pevskami MePZ Hrast in s pevskami cerkvenega pevskega zbora z Vrha Sv. Mihaela ter pevskami DVS Bodeča Neža lahko počastili zlatomašnika gospoda Ambroža Kodeljo s čudovito mašo. Izvajali so staroslovensko mašo v čast Svetogorski Kraljici, ki jo je uglasbil Vinko Vodopivec. Na ta dogodek jih je skrbno in potrpežljivo pripravil zborovodja in organist Dario Bertinazzi. Njegove pevke in pevci so mu hvaležni za ta podvig in za ves čas in trud, ki ga vlaga v cerkveno petje, in si želijo, da bi to prekrasno staroslovensko mašo še kdaj izvajali v sklopu praznovanja 300-letnice kronanja Svetogorske Kraljice. / (mv) Dodajamo še, da je za orkestrske vloške drugih skladb poskrbel Hilarij Lavrenčič, otroški pevski zbor Veseljaki pa je pripravila Lucija Lavrenčič.

Obvestila

Svet slovenskih organizacij sporoča, da bosta urada v Gorici in v Trstu v juliju in avgustu zaprta ob ponedeljkih in ob petkih.

Zveza slovenske katoliške prosvete in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica obveščata, da bo urad od 1. julija do 31. avgusta deloval od 8. do 14. ure od ponedeljka do petka. Popoldne bo zaprto. Od 7. do 20. avgusta bo urad zaprt zaradi dopusta.

V Mladinskem domu poteka vpis k pošolskemu pouku 2017/18. Informacije na tel. 0481-280857 ali 366-6861441 oz. 331-6936603; e-pošta mladinskidom@libero.it, www.mladinskidom.it

Mladinski dom Gorica vabi otroke od 6. do 14. leta na “Poletnosti 2017” z igrami, izleti, videodelavnico, kopanjem, adrenalinskimi pustolovščinami: Šola za šalo - igriva priprava na začetek pouka (28.8. – 8.9. / 6-13 let); 1, 2, 3: Srednja! - uvod v srednjo šolo (4. – 8.9. / 11-12 let). Informacije na tel. 0481-280857 ali 366-6861441 oz. 331-6936603; e-pošta mladinskidom@libero.it, www.mladinskidom.it

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško vabi članice in prijateljice, da se pridružijo kot pevke društvenemu ženskemu pevskega zboru. Prijavijo naj se po tel.: 0481 531093 (Majda M.) ali 0481 532092 (Emil D.). Prav tako so članice in prijateljice vabljeni, da se vključijo v ekipo balinar in se prijavijo na tel. št.: 0481 882213 (Ana T.).

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško sporoča, da bo društveni sedež na korzu Verdi 51 v sredo, 2. avgusta, zaprt. Za morebitne informacije kličite odbornike.

V ulici San Giovanni 9 v drugem nadstropju, zraven cerkve sv. Ivana, dajemo v najem trisobno stanovanje. Za informacije tel. 0039 347 6921591.

Zgodovinska stavba na Placuti (št. 18) je že štirinajst let prazna in zapuščena. Razpada in ustvarja samo stroške za najnujnejša dela za vzdrževanje in bremeni lastnika z raznimi davki in zavarovanjem. Ker do danes nobena slovenska organizacija ali posamezniki niso pokazali zanimanja za uporabo, je odbor Katoliškega tiskovnega društva sklenil, da objavi poziv za nakup morebitnim interesentom, tako ustanovam kot posameznikom. Za pojasnila: tel. 0039 0481 531445 ali e-mail societatipografica@legalmail.it.

Kulturni center Lojze Bratuž v okviru Festivala Kogojevi dnevi in v sodelovanju z Galerijo Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči pripravlja za jesen 2017 spominsko razstavo o slikarju Albertu Sirku ob njegovi 130-letnici

rojstva in 70-letnici smrti. Zato se obrača na zasebnike, ki imajo v lasti dela Alberta Sirk, s prošnjo, da bi jih dali na razpolago za obdobje razstave. Informacije na tel. (+39) 0481 531445, pon. - pet. od 8.30 do 12.30 ali po e-pošti info@centerbratuz.org.

Cestitke

Na 12. Zamejskem festivalu amaterskih dramskih skupin v Mavhinjah je drugo nagrado v mladinski kategoriji prejela **gledališka skupina O'Klapa iz Gorice** za predstavo **Obuti maček**. Tretjo nagrado, v isti kategoriji, pa si je prislužila **mladinska skupina M+ iz Števerjana** za predstavo **Drakula**. Obema skupinama čestita **Zveza slovenske katoliške prosvete**. Na **videmskem konservatoriju Tartini** je z najvišjo oceno, pohvalo in s posebnim priznanjem zaključil akademski trienij iz violine **Aleš Lavrenčič**. Ob tem pomembnem dosežku mu iz srca čestitajo vsi domači.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 21. 7. 2017 do 27. 7. 2017)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 21. julija (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditvev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 23. julija, ob 21. uri (vodi Ilaria Bianchi): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, režijanskem in zilijskem narečju.

Ponedeljek, 24. julija (v studiu Sanja Vogrič): Večer s knjigo.

Torek, 25. julija (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 26. julija (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Pametni osel - Izbor melodij.

Četrtek, 27. julija (v studiu Andrej Baucon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Odšla je sestra Zore in Lada Piščanca V spomin na gospo Miro Piščanc

Od zemeljskega sveta se je v soboto, 8. julija 2017, poslovila sestra Zore in Lada Piščanca, gospa Mira Piščanc. V letošnjem aprilu je praznovala 101 leto. Bila je vdova po gospodu Mutu, ki je bil italijanskega rodu. Tudi zaradi tega se je verjetno odtegnila od slovenskega življa in je zato v slovenski javnosti niso poznali, razen tistih, ki so se pred mnogo leti odpravljali na daljša potovanja, ki jih je prirejal Katoliški glas pod vodstvom duhovnika g. Jožeta Juraka. Tem se je rada pridružila. Dokler je še delovala goriška Marijina družba, se je udeleževala shodov. Rade volje je pomagala tudi pri pripravljanju srečelova za katoliški tisk. Tisti, ki so jo poznali, pravijo, da je imela zelo lep glas in je z veseljem pristopila k družbi, v kateri je zadonela domača pesem. Mira Piščanc je bila najmlajša sestra Zore Piščanc (1912-1989), kulturne delavke in pisateljice, ki je veliko let opravljala uradniške posle na uredništvu Katoliškega glasa. Družino gospe Mire Piščanc, kot mnogo drugih na Primorskem, sta globoko zaznamovala dva režima, fašistični in komunistični. Zaradi njiju so pretrpeli

veliko gorja. Njenega brata duhovnika in pesnika Lada Piščanca (1914-1944) so umorili partizani, ko je bil kaplan v Cerknem. Pogrebna sv. maša za pokojno gospo Miro je bila v goriški stolnici v sredo, 12. julija 2017. Obred v italijansčini je vodil župnik Sinuhe Marotta. Mašno daritev je na orgle spremljal Marco Collela, ki je ob koncu občuteno zaigral znano slovensko nabožno pesem *Marija skozi življenje*. Miri Piščanc, ki čaka vstajenja na goriškem pokopališču, naj Bog podeli večni mir in pokoj. Sinu Marcu in drugim sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

IK

PETRI CIGLIČ

čestitamo za odlično opravljen zrelostni izpit na klasičnem liceju Trubar in ji želimo še obilo zadoščenj v nadaljnjem študiju.

STRIC IGOR IN NONOTI
Z GMAJNE

**Kulturni center
Lojze Bratuž**

**Krožek
Anton Gregorčič**

**POLETNA
SREČANJA POD LIPAMI**

PROF. VILJEM ČERNO

*Ob pomembnem življenjskem jubileju
bo protagonist večera Čedermac iz Terskih dolin,
kulturni in družbeni delavec,
ki je vse življenje posvetil ohranjanju in vrednotenju
slovenstva na tem nelahkem koščku Evrope.*

Z NJIM SE BO POGOVARJAL DR. DEJAN VALENTINČIČ

ČETRTEK, 27. JULIJA 2017, OB 20.30.
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - GORICA

S 3. strani

“Vse manj prostora ...”

“Nad Evropo več hitrosti seveda nismo navdušeni, ker to ni idealno, ni pa tudi katastrofa, kot pragmatični politiki bomo to možnost pač morali sprejeti”, je povedal predsednik Pahor, ki je tudi razložil, da obstaja v RS del ljudi, ki se nagibajo k Višegrajski skupini, to pa predvsem zaradi vprašanja beguncev, priselkov, migrantov. Dodal je še, da sam ostaja prepričan Evropejec, izpostavil je t. i. “Ljubljansko iniciativo”, s katero želi poglobiti samo evropsko ustavo, ki je potrebna sprememb, trdno pa je večkrat ponovil, da bi Slovenija morala ostati med najbolj razvitimi državami. Opozoril pa je, da je za Slovenijo bistveno, da v EU ohrani lastno identiteto: “Gre za legitimno vprašanje, sam sem privrženec tega razumnega

tveganja, kot je zame istočasno vprašanje jezika primarnega pomena. Dokler nam bo uspelo razvijati jezik, se ne bojim”. Predsednik Pahor je tudi razložil, da obstaja razlika med državami Višegrajske skupine in Slovenijo glede migrantov, saj Višegrajska skupina odklanja nameščanje priselkov v lastnih državah, Slovenija pa ne. Vprašanje migrantov je ključno za vso EU, je zatrdil Pahor, izrazil toplo solidarnost in občudovanje Italiji, ki naredi največ za sprejetje migrantov, prihodnost EU pa bo odvisna prav od rešitve tega vprašanja. Na vprašanje, zakaj je RS blizu Ruski federaciji, je predsednik Pahor odgovoril, da gre za zgodovinsko dejstvo, Slovenci pa tudi nismo imeli

slabih izkušenj z Rusi, izpostavil je pomen Ruske kapelice pod Vrščem, dejal, da je Vladimir

Foto Luka Paljč

Putin lahko prišel v RS prav zaradi le-te, kot je tudi povedal, da je RS proti okupaciji Krima

in se zavzema za ploden dialog med Eu in Rusijo ter seveda med Rusko federacijo in Ukrajino. “Apeliram na dialog med Zahodom in Rusko federacijo, a sem jasno povedal, da, če bi bili naši prijatelji ogroženi, bi jim mi Slovenci pomagali”, je dejal

RS ves interes, da se Ruska federacija ne bi vmešavala v Zahodni Balkan pri približevanju le-tega v EU. Na izrecno vprašanje, kako vidi reševanje begunskega vprašanja v EU, je predsednik Pahor dejal, da se sam zavzema za porazdelitev beguncev po vseh državah EU, sicer bo zares potrebno zapreti meje EU, poudaril pa je tudi, da gresta rast gospodarstva in varnost državljanov skupaj, kot je tudi opozoril, da danes večina ljudi meša varnost s humanitarno pomočjo, kar ni dobro. Na zadnje vprašanje, zakaj se kot Goričan zavzema za tesno sodelovanje ob meji, je predsednik Pahor dejal, da je že kot otrok gledal na državno mejo kot na priložnost, da se je zgodaj zavedel, kako pomembno je spoštovati drugega in drugačnega, se naučiti jezika sosedov. Poudaril je, da vidi še veliko razvojnih možnosti med Novo Gorico in Gorico, ki taki, kot sta, nimata velike

prihodnosti, če bi pa počasi, a vztrajno skupaj gradili skupno mesto dveh Goric, bi bil to edinstven izziv. Pogovoru med slovenskim predsednikom Borutom Pahorjem je sledil vrh politike dežele FJK; poleg predsednice je bil prisoten predsednik deželne sveta FJK Franco Jacop, navzočih pa je bilo tudi več odbornikov in krajevnih politikov. Prisotni so bili še generalni konzul RS v Trstu Vojko Volk in konzulka Tanja Mljač ter predsednika slovenskih krovnih organizacij Walter Bandelj in Rudi Pavšič. Odbornik za kulturo dežele FJK Gianni Torrenti, ki je bil glavni pobudnik in organizator obiska slovenskega predsednika Boruta Pahorja v Čedadu, pa nam je izrazil zadovoljstvo: “Vesel sem, da je predsednik Borut Pahor prišel kot naš prijatelj v Čedad, da je prav pogovor z njim odprl festival. Tako pa tudi najlepše končujemo svoje petletno vodenje čedajskega festivala Mittelfest”!

Čedad / Mittelfest

V “zraku” poplesavajoči kulturni dogodki

“Je v zraku” se glasi moto letošnje izvedbe Mittelfesta, ki končuje triletno, namenjeno štirim elementom, z najbolj neoprijemljivim. Zrak v teh dneh poganja leteče zmake, se poigrava z mimoidočimi v tunelu vetra, vrti dekorativne vetrnice, s katerimi čedajske ulice in trgi zaživijo s simbolom festivala. V zraku je tudi konec mandata umetniškega vodje Franca Calabrette, ki je v zadnjih letih prevzel nelahko dolžnost iskanja ravnesja med zahtevo po vrednotenju lokalnih umetnikov in ustanov, povpraševanjem po odmevnih dogodkih in vedno težji ohranitvi specifične, srednjeevropske identitete. Mittelfest skuša od same ustanovitve odlikavati stanje Evrope in letos je v ospredju vsesplošna evropska kriza. To se je izrisalo iz uvodnega pogovora s slovenskim predsednikom Borutom Pahorjem, iz besed vseh govornikov na otvoritveni slovesnosti, pa tudi iz vsebin predstav in na poseben

način iz dogodka EU-Evropa Utopija, ki so ga skupaj sooblikovali Slovensko stalno gledališče, Stalno gledališče FJK, Artisti Associati, CSS iz Vidma in gledališče La Contrada. Vsak soproducent je ustvaril dvajsetminutno predstavo na to temo v zelo različnih niansah (pri nekaterih gre za odlomek nove uprizoritve, ki bo v celoti izvedena v prihodnji sezoni). Gledališče Rossetti je z Marcelo Serli pripeljalo na oder prave pribežnike, ki so ustvarili kontrast med resničnostjo in fikcijo, ki jo zahodni človek doživlja pred televizijskimi zasloni. Režiserka Rita Maffei je za CSS s skupino ljubiteljskih igralcev povabila gledalce v nepospravljen in staromodno čakalnico pred vrati umirajoče Gospe Evrope, ki noče sprejemati novosti in niti poslušati svojih čakajočih, “državnih” sorodnikov. Plesna predstava Artisti Associati s koreografijo Giovannija Leonarduzzija je nekoliko bolj nebulozno prikazala merjenje moči med “sostanovci” različnih generacij. Humo-

ristični ključ pa je zaznamoval tako predstavo Mattea Oleotta za gledališče La Contrada z uprizoritvijo neuspešnega, umetnega poskusa ustvarjanja idealne države, kot tudi predstavo SSG Soseska Evropa v režiji Sabine Morena in v izvedbi igralkle Nikle Petruške Panizon. Sobivanje v multikulturni soseski je metafora te uprizoritve, ki bo doživela celovito izvedbo na septembrski premieri na Slofestu. Premierna uprizoritev celotnega festivalnega projekta je potekala v priljubljeni obliki potujoče predstave, saj je večnamensko središče cerkve svetega Franciška ponudilo možnost, da se je publika sprehajala od prizorišča do prizorišča. Mittelfest je pobudnik mnogih predstav, ki doživijo premiero v Čedadu. Med temi je bila letos tudi plesna predstava skupine Balletto Civile, ki je dobila navdih v petem spevu Pekla Dantejeve Božanske komedije, v kateri je zrak prisoten kot element, ki premetava duše pohotnežev. Pisana in koreografsko eklektična predstava je iskala pot med banalnostjo vsakdanjih dialogov zaljubljenih parov (plesalci so tudi igrali) in literarnimi vzori, med katerimi ni našla prepričljivega ravnesja.

Med osrednjimi dogodki gledališkega programa je bila premiera tretjega dela trilogije priznanega italijanskega ansambla Babilonia Teatri, ki je prav tako tolmačil na svoj način Dantejevo mojstrovino, tokrat z nemogočim sodobnim rajem. Polurna predstava tankočutnih umetnikov ne daje vtisa popolnoma dokončanega projekta in sami protagonisti jo označujejo kot “naključno” predsta-

najboljši kraj na svetu, dar življenja pa je edino zanesljivo znamenje, da lahko obstaja raj na zemlji, in to za vse, ne glede na spol, barvo polti, sloj, drugačnost angelov “s kartonastimi krili”. Pogled na današnji svet je nosil v naslednjih dneh tudi manj svetla sporočila v belgijski predstavi o Černobilu in italijanski predstavi o Lampedusi. Bolj lahkotno pa so v zrak poleteli mehurčki živahne

vo. Kar pa ne pride po naključju do izraza med bizarnimi in poetičnimi prizori, je jasno sporočilo: zaman bi iskali podobo nebeskega raja na zemlji in spraševali zanj improvizirane preroke. Svet ni

cirkuške družine Ribolle, ki je zabavala publiko vseh starosti z energijo razposajene predstave, katere glavni protagonist je bil prav zrak, ujet v gladke, krhke in pisane milne “balončke”.

PAL

Prešernovo gledališče Kranj – Uspešni nastopi na festivalih Helverjeva noč nagrajena v Umagu

Prešernovo gledališče Kranj je tudi v poletnih mesecih zelo dejavno, saj uspešno gostuje, s kar šestimi predstavami (!), na raznih festivalih. Tako se je 26. junija 2017 udeležilo 17. mednarodnega festivala komornega gledališča Zlati lev v Umagu na Hrvaškem – tu so gledališčniki iz Kranja že večkrat nastopili – s sodobno dramo poljskega dramatika Ingmarja Villquista, *Helverjeva noč*. Predstava, ki je nastala v koprodukciji s ŠKUC gledališčem iz Ljubljane v režiji Alena Jelena, je prejela prvo nagrado občinstva. Strokovna žirija, v sestavi: Maja Gregl, (predsednica), Nataša Bežić in Katja Restović, je v obrazložitvi nagrade ugotovila, da je predstava prejela najvišjo povprečno oceno v sedemnajstletni zgodovini festivala – 5.0 točke. Protagonista blesteče igrata Darja Reichman in Blaž Setnikar. Igralka Darja Reichman je v nagovoru ob prejemu

nagrade dejala, da je “publika najboljša žirija”. Avtorski projekt Prešernovega gle-

uprizoritve v minuli sezoni. V kranjskem gledališču bodo letošnje zelo uspešno sezono skle-

dališča Kranj, *Stenica*, pa je Društvo gledaliških kritikov in teatrologov nominiralo za najboljšo

nili na dveh mednarodnih festivalih, v Črni gori s predstavo *Žalujoča družina* na festivalu Grad tea-

tar v Budvi, in na 30. festivalu Barski ljetopis v Baru s predstavo *Mrtvec pride po ljubico*. Prešernovo gledališče, znano po svoji repertoarni kritični osti, naperjeni proti družbi, bo sicer ponudilo osvežujoča večera tudi julija in avgusta, ko bosta v sklopu projekta *Poletje Prešernovih nagrajencev v Kranju* uprizorjeni predstavi s prejemniki Prešernovih nagrad. Prešernovo gledališče je po svojih odmevnih predstavah vse bolj prepoznavno tudi v tujini. Prav zato se vrstijo povabila za gostovanja. Tako so letos bili že v Indiji, kjer se je predstava *Judovski pes*, v režiji Yonathana Esterkina in izvedbi Mihe Rodmana, ki so jo pripravili v koprodukciji z Mini teatrom, 30. maja predstavila na Mednarodnem gledališkem festivalu Kolkata (6th International Theatre Festival Kolkata). Predstavo *Žalujoča družina* so 1. junija uprizorili na Sterjevem pozorju v Novem Sadu, 11. junija na Dnevih satire v Zagrebu, 14. junija v Kikindi, 15. junija na

25. Gledališkem maratonu v Somborju, 5. julija pa na festivalu Mesto gledališče v Budvi (Črna gora). V predstavi, ki je nastala v koprodukciji s SLG Celje, nastopajo Peter Musevski, Aljoša Koltak, Borut Veselko, Andrej Murenc, Aljoša Ternovšek, Blaž Setnikar, Darja Reichman, Lučka Počkaj, Barbara Ribnikar, Barbara Medvešček, Liza Marija Grašič. Na letošnjih dnevnih komedije v Celju je Igor Vuk Torbica za režijo te Nušičeve komedije prejel nagrado Žlahtni režiser 2017. Na gostovanje je ansambel Prešernovega gledališča odšel tudi s “festivalsko dolgoprogašico”, predstavo Svetlane Makarovič *Mrtvec pride po ljubico*, v režiji Katje Pegan (to smo si lahko ogledali tudi goriški gledalci na odru SNG Nova Gorica l. 2014), ki je bila 7. julija na sporedu na 30. poletnem festivalu Barski ljetopis (Črna gora). Drama prve dame slovenske poezije in dramatike v režiji Jerneja Lorencija, enega najbolj prodornih in nagrajenih slovenskih režiserjev v zadnjem času, je bila premierno uprizorjena l. 2014 v

koprodukciji z Mestnim gledališčem Ptuj. V veselje otrok, a tudi odraslih, je PG Kranj nastopilo z *Muco Copatarico*, in romantično uspešnico *Vsahih sedem valov* 18. junija na festivalu Junij v Ljubljani. Predstava *Muca Copatarica* je na odru Prešernovega gledališča Kranj premierno zaživela 21. februarja 2008, a je še zmeraj enako sveža in so si jo pri nas pred nekaj leti ogledali abonenti Goriškega vrtljaka. Igralska ekipa, v kateri nastopa kot Muca copatarica Desi Muck, je prejela nagrado za poseben umetniški dosežek za skupinsko igralsko kreacijo na festivalu Zlata paličica 2010, nagrado Zlata Pika za najboljšo predstavo na 21. Pikinem festivalu v Velenju in 13. maja 2017 doživela častljivo 100. ponovitev. Romantična komedija Daniela Glattauerja *Vsahih sedem valov* je nastala v režiji Alena Jelena in v koprodukciji z Mestnim gledališčem Ptuj. V njej igrata tudi pri nas dobro znana igralca Rok Vihar in Vesna Slapar.

Iva Koršič

Kratke

Mešani pevski zbor Lojze Bratuž je končal sezono s pevsko ekskurzijo po Štajerski

Mešani pevski zbor Lojze Bratuž iz Gorice je po zaključnih nastopih na Goriškem v začetku julija sklenil sezono s pevsko ekskurzijo po Štajerski. Pevci so se najprej popeljali po Savinjski dolini in si nato ogledali Žalec. Mestece je že nekaj stoletij poznano kot središče slovenskega hmeljarstva. V prijetni senci mestnega vrta se od lanskega leta tukaj nahaja Fontana piva Zeleno zlato. V kozarce, ki

jih je v ta namen oblikoval Oskar Kogoj, si lahko natočimo šest različnih vrst piva, ki izhajajo iz nekaterih okrajnih obrtniških pivovarn. Ob prijetnem počitku in zanimivi izmenjavi mnenj ob pokušnji vzorcev so pevci pod košatimi lipami zapeli znamenito pesem Lipa, kateri je na spodbudo turistov in mimoidočih sledila še vrsta drugih iz slovenske zakladnice. Potep se je nadaljeval in pevce popeljal v Radgonske gorice, kjer je bil na vrsti voden ogled znamenite in starodavne Radgonske kleti. V večernih urah se je zbor nastanil na domačiji Firbas, ki je pevce očarala zaradi svoje zgledne urejenosti, čudovite okolice ter bogate in zanimive ponudbe. Mladi gospodar je skupini razkazal domačijo in razložil njihovo vizijo razvoja gospodarstva, kmetijske znanosti in turistične ponudbe. Dejal je, da se vse stroke prepletajo, vedno je treba iskati novosti in izboljšave, vendar vedno v spoštovanju kulturne dediščine, upoštevajoč lastne korenine in pristnosti vsega, kar nas obdaja.

V nedeljo, 2. julija, je zbor sodeloval pri slovesni sv. maši v cerkvi Sv. Trojice v Slovenskih goricah. Ob spremljavi orgel, za katerimi je sedela Mirjam Furlan, so pod taktirko pevodnje Davida Bandlja goriški pevci med drugim izvajali peto mašo Vinka Vodopivca, Missa in honorem BMV, ki je požela veliko zanimanje pri domačem cerkvenem zboru. Sv. maši je sledil ogled bližnjega frančiškanskega samostana, ki se ponaša z izredno bogato knjižnico; tu so zbrane knjige in rokopisi iz let od 1474 do 1830, v katerih se najdejo tudi spisi v glagolici. Z ogledom Ptuja se je potovanje nadaljevalo proti domači Gorici, kjer so se pevci razšli z željami, da bi poletni oddih vsem prinesel potrební počitek in nove moči.

SNG Nova Gorica na gostovanju v Španiji: predstava Gospa Bovary na odru v Segovii

Kot so sporočili iz Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, je novogoriško gledališče odpotovalo v Španijo, kjer je v Segovii od 14. do 22. julija 35. svetovni kongres ITI (International Theatre Institute), na katerem člani usklajujejo in načrtujejo dejavnosti svoje organizacije.

Foto Jaka Varmuž

Tovrstne srečanje imajo vsake dve leti ali pa tri leta. Osrednje srečanje spremljajo delavnice, predavanja in gostujoče predstave. Poleg predstav iz Španije, s Kube, iz Kitajske in Izraela/Palestine si bodo gledalci lahko ogledali tudi slovensko uprizoritev, in sicer večkrat nagrajeno Gospo Bovary, ki je nastala v SNG Nova Gorica in je premiero doživela na malem odru v aprilu 2015. Od tedaj je obredla kar nekaj dvoran in povsod bila deležna laskavih ocen. To satirično ganljivo je po motivih romana Gustava Flauberta napisal Nebojša Pop - Tasić, zrežirala pa Yulia Roschina. V naslovni vlogi Emme naravnost blesti imenitna igralka Arna Hadžialjević.

Gospa Bovary ni edina slovenska predstava na kongresu. Na njem bodo udeleženci lahko spremljali tudi študentske predstave z univerz iz različnih držav, med drugim predstavo Zborovanje ptic, ki so jo ustvarili študenti AGRFT in Gledališče Glej.

Ob pisateljevem 93. rojstnem dnevu

Izšel bo nov roman Alojza Rebule

Pisatelj Alojz Rebula v teh dneh dopolnjuje častitljivih 93 let. Rodil se je namreč 21. julija 1924 v Šempolaju pri Trstu. Dolga in bogata življenjska pot ga je telesno dokaj upehala. Vid mu je skorajda povsem ugasnil, z lastnimi nogami se s težavo premika. Zato se poredko in le za krajše proge oddaljuje od rojstne hiše

soproge Zore Tavčar, v kateri z njo zadnja leta stalno prebiva v Loki pri

Zidanem mostu. A Rebula v pogovoru pred obiskovalcem takoj

zaživi v svoji duhovni veličini. Iz njegovih besed veje vedno ista

Zora Tavčar in Alojz Rebula v Loki pri Zidanem mostu 5. julija 2017

ljubezen do življenja, ki ji ni odveč nobena malenkost, čeprav hrepeni po neminljivem. Pa tudi Rebulova ustvarjalnost je neokrnjena, saj nezadržno premaguje še tako hude fizične ovire ter vedno znova preseneča s svojimi dosežki. Konec poletja bo pri Celjski Mohorjevi družbi izšel roman *Korintski steber*, v katerem se tržaški pisatelj sooča z usodo Kocbekovih krščanskih socialistov. Medtem pa že snuje in gnete nove stvaritve, bodisi pripovedne kot esejistične narave. Ad multos annos!

(im)

BridA/Jurij Pavlica, Sendi Mango, Tom Kerševan

Vstop na lastno odgovornost, prostorska postavitvev

V Razstavišču Monfort v Portoržu je od 23. junija do 24. avgusta 2017 odprta razstava skupine BridA ob 20-letnici njenega delovanja. Skupina BridA je bila ustanovljena leta 1996 na Akademiji lepih umetnosti v Benetkah, kjer so njeni člani (Jurij Pavlica, 1973, Tom Kerševan, 1970, Sendi Mango, 1973) končali študij umetnosti. BridA, ki ustvarja lastno produkcijo na širokem polju sodobnih likovnih praks, se ukvarja z vsebinami, ki se dotikajo problematike avtorstva in avtonomije umetniškega dela oziroma vloge umetnika v sodobni družbi, pri čemer z lahkoto prestopa iz umetniške v sfero znanosti in tehnologije. Pogosto se projekti mrežijo prepletajo med saboj. Enako pomembno je zanje samo nastajanje, delovni proces, kot končni rezultat oziroma njegova predstavitve: razstava. Skupina svojo kolektivno ustvarjalno energijo priložnostno prepleta in izmenjuje tudi z drugimi umetniki. BridA uspešno deluje doma,

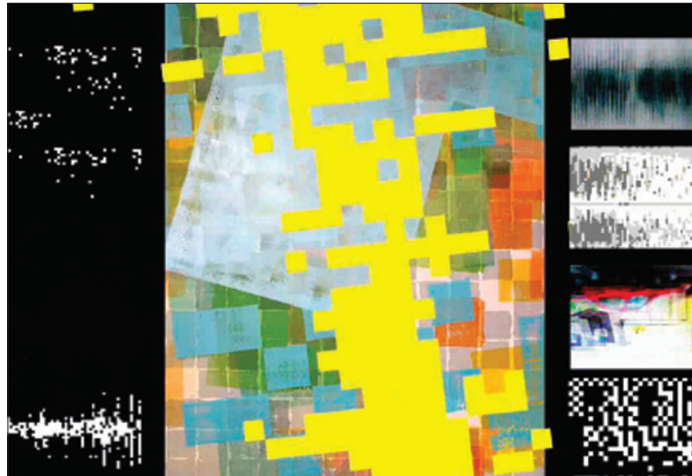
kjer je razstavljala v vseh ključnih institucijah sodobne umetnosti od Maribora, Ljubljane, Kopra in Nove Gorice. Leta 2015 je za 20-letno uspešno delovanje na področju umetnosti prejela najvišje priznanje Mestne občine Nova Gorica, Nagrado Franceta Bevka.

Raznolik in pester pa je tudi njen itinerarij razstavljanja v tujini: na razstavah, festivalih, predstavah in rezidenčnih programih po svetu (Benetke, Milan, Como, Bruselj, Berlin, Dunaj, Latvija, Linz, Atene ...).

Razstava z naslovom *VSTOP NA LASTNO ODGOVORNOST* v letu 2017 sovpada z dvajsetletnico delovanja skupine, ki je leta 2003 s svojo prvo osebno razstavo v koprski Galeriji Meduza začrtala pot ene-

mu svojih ključnih projektov *DIY (Do It Yourself) / Naredi sam*.

Zato portoroška razstava ponuja selektiven vpogled v dve desetletji delovanja te skupine z izpostavitvijo ključnih oziroma mednarodno prepoznavnih projektov, kjer ne manjkajo ek-

skurzi na polje najnovejše produkcije. Vsekakor enkratna priložnost soočanja z njihovo umetnostjo ali, kot je v sprem-

ni publikaciji zapisal Vladimir Vidmar: "V Bridinih projektih smo vedno pripeljani v središče izkušnje, dela ne moremo enostavno ne videti ne prebrati, moramo nekako vanj vstopiti, postati del umetniške izkušnje, prevzeti zanj polno odgovornost. Nimamo kaj odnesti s seboj, razen tistega, kar smo sami prispevali. Odprta so nam bila druga vrata v svet, vendar nam nihče ni napovedal poti, ki nas čaka za temi vrati. BridA nas vabi v umetnost, ki je vedno novo iskanje, ki ni onkraj nas in je ne moremo konzumirati. Lah-

ko se na pot podamo ali ne, izbira je naša, tako kot tudi odgovornost". Razstavo v Obalnih galerijah Piran (kustosinja Majda Božeglav Japelj) so pripravili z aktivno soudeležbo skupine in zunanjim strokovnim

sodelavcem, umetniškim vodjo galerije Škuc, Vladimirjem Vidmarjem, tudi piscem spremnega besedila v plakatu-zgibanki.

Vladka Tucovič

JEZIKOVNICA

18

Kulturno-zgodovinski ali kulturnozgodovinski?

Na prvi pogled se mogoče zdi, da nam ta kratka črtica, ki se ji reče vezaj, ne bi smela povzročati težav. Po drugi strani pa je res, da tudi pika in vejica nista veliki, pa sta zato toliko bolj pomembni ločili, in da preglavic, ki nam jih povzročata, sploh ne omenjam. S tem razlogom je že tretja Jezikovnica zapovrstjo posvečena rabi vezaja, saj primerov različne rabe, v katerih se pojavlja, kar ne zmanjka. Tokrat si bomo ogledali, kakšna je razlika med besedama kulturno-zgodovinski in kulturnozgodovinski. Že iz prejšnjih Jezikovnic vemo, da vezaj zaznamuje tudi *in*, zato je belo-rumena zastava bele in rumene barve. Kakšna pa bi bila razprava, če je kulturno-zgodovinska, in kakšna, če je kulturnozgodovinska? Če je kulturno-zgodovinska, pomeni, da je kulturna in zgodovinska, kar je v praksi malo verjetno. Več se rabi podredna zloženka kulturnozgodovinska, saj izhaja iz besedne zveze kulturna zgodovina. Razprava, ki je kulturnozgodovinska, se torej nanaša na kulturno zgodovino, kulturnozgodovinsko je lahko še predavanje, kulturnozgodovinska je knjiga, ki obravnava kulturno zgodovino, kulturnozgodovinski je muzejski predmet (npr. nekdanja šolska tablica v šolskem muzeju). Iz navedenega je mogoče sklepati, da se skupaj pišejo taki pridevniki, ki izhajajo iz besedne zveze: kulturnozgodovinski iz kulturne zgodovine, političnozgodovinski iz politične zgodovine, literarnozgodovinski iz literarne zgodovine, stavčnočlenski iz stavčnega člana, belopeški iz Bele peči, kranjskogorski iz

Kranjske Gore ipd.

Da bomo torej kaj imeli od tega, da vemo, čemu služi vezaj in kdaj ga uporabimo in kdaj ne, si je treba zapomniti pomensko razliko med besedama kulturno-politični in kulturnopolitični. Kulturno-politični dejavniki izhajajo namreč iz kulture in politike, kulturnopolitični pa iz kulturne politike, kar seveda ni isto. V Ljubljani deluje Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU), beseda znanstvenoraziskovalni pa izhaja iz besedne zveze znanstveno raziskovanje (ne pa npr. iz besedne zveze detektivsko raziskovanje, čeprav se mogoče tudi tam rabijo znanstvene metode, kdo ve). Znotraj ZRC delujejo med drugim Druženomedicinski inštitut, Glasbenonarodopisni inštitut in Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta. Pri vseh treh prvih besedah imena gre za tvorjenko iz besedne zveze: družbena medicina, glasbeno narodopisje in umetnostna zgodovina, zato bi bila pisava teh besed z vezajem v imenih inštitutov (družbeno-medicinski, glasbeno-narodopisni, umetnostno-zgodovinski) seveda napačna. Želim si, da bi vam vezaj, ta kratka črtica, povzročala čim manj težav in da bi vam tokratna Jezikovnica pomagala pri njihovi odpravi.

Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Kratke

Bulc in Serracchiani o povezavi Ljubljana - Benetke

Evropska komisarka za mobilnost in promet Violeta Bulc se je pred kratkim na sedežu deželne vlade v Trstu ob robu vrha za Zahodni Balkan srečala s predsednico Furlanije Julijske krajine Deboro Serracchiani. Glavna tema pogovora je bila železniška potniška povezava med Italijo in Slovenijo.

Bulčeva je pozitivno ocenila prizadevanja Furlanije Julijske krajine za ponovno vzpostavitev povezave med Ljubljano in Benetkami z vmesnim postankom v Trstu. Trajnostne oblike mobilnosti so namreč ena od prioritet Evropske komisije, ki ji predseduje Jean Claude Juncker.

“Italija in Slovenija odlično sodelujeta in menim, da bi lahko že v letu, ali največ dveh, imeli potniško povezavo

med Benetkami in Ljubljano”.

To je tudi cilj projekta Crossmoby, ki ga je Furlanija Julijska krajina predlagala prav za namenom, da se odpravi velika hiba na slovensko-italijanski meji. “To je edina meja v Evropi, ki je ne prečka noben potniški vlak”, je spomnila Serracchianijeva.

“Današnje srečanje je bilo izjemno pozitivno in konstruktivno”, je v pogovoru za tiskovno agencijo deželne vlade ARC ocenila Bulčeva, ki je dejala, da so bila tema pogovorov tudi pristanišča na severnem Jadranu. Evropska komisarka je Serracchianijevi ponovila stališče komisije, da je treba razmišljati globalno, pri čemer ni pomembno tekmovalstvo, kdo bo ustvaril več prometa, ampak predvsem kako bo srednja Evropa imela hitro povezavo z Jadranskim morjem. Koper, Trst ali Reka so v tem oziru partnerji pri zasledovanju istega cilja.

“Pomembno je, da je komisarka Slovenka”, je dodala Serracchianijeva, “saj s tem imamo sogovornika, ki dobro pozna tukajšnje razmere v prometu”.

Bulčeva in Serracchianijeva sta se srečali že drugič, njuno prvo srečanje je bilo prav tako v Trstu februarja lani. / ARC/PV

Več bančnih kreditov tržaškim podjetjem

Po mnenju Franca Riguttija, predsednika tržaške zadrage, ki se ukvarja s turističnim in trgovskim sektorjem, je gospodarska podoba zalivskega mesta sveža in zdrava. Vsestranski razvoj mesta, zlasti njegovega turističnega segmenta, botruje zaupanju, ki ga bančni zavodi izkazujejo tržaškim podjetjem. Kreditne poteze bank v Trstu so nad povprečjem glede na splošno sliko posojil drugod po Italiji. Na vsedržavni ravni beležijo v zadnjih treh letih za 62 milijard evrov manj kreditov podjetniškemu sektorju, prav tako se je tovrstno financiranje v Furlaniji Julijski krajini skršilo za 3,8 odstotka. A ne v Trstu, kjer so podjetja s strani bank prejela 43 milijonov evrov več. Podjetja obenem veljajo tudi za dobre plačnike posojilnih obrokov.

Zanimiva razstava v Naravoslovnem muzeju

Do 6. januarja 2018 bo v tržaškem Naravoslovnem muzeju na ogled potujoča razstava Živa krajina Krasa, odprtega

katere je bilo v petek, 14. julija. Nastala je v sklopu projekta Living Landscape, ki želi na tak način prispevati k prepoznavanju in ovrednotenju slovensko-italijanskega območja, ki ga je dolga leta ločevala meja. Razstava je zamišljena v več “postajah”, na katerih so prikazi posameznih značilnosti kraške krajine in njenih sprememb v času. V sklopu te razstave bodo v jeseni ustvarjalne delavnice pa tudi predavanja o zgodovini Krasa, o njegovi kulturni dediščini in krajinskih posebnostih.

V Trstu so potrdili evropsko perspektivo Zahodnega Balkana

Zavzeli so se za nadaljnje približevanje šestih držav EU

V Trstu so se na četrtem vrhu o Zahodnem Balkanu v okviru berlinskega procesa zavzeli za nadaljnje približevanje šestih držav Zahodnega Balkana Evropski uniji. Ob tem so poudarili pomen medsebojnega sodelovanja in povezanosti na različnih področjih, Slovenija pa se je še posebej zavzela za spoštovanje mednarodnih pogodb in vladavine prava.

Po ustanovnem srečanju v Berlinu ter nadaljevanjih na Dunaju in v Parizu je bil to četrti vrh berlinskega procesa, ki združuje šest zahodno-balkanskih držav - Albanijo, BiH, Makedonijo, Srbijo, Črno goro in Kosovo - ter šest članic EU - Nemčijo, Francijo, Italijo, Avstrijo, Hrvaško in Slovenijo.

Poleg voditeljev zahodnobalkanske šesterice in šestih članic EU so se vrha udeležili tudi visoka zunanjepolitična predstavnica unije Federica Mogherini, komisar za širitvena pogajanja Johannes Hahn in komisarka za promet Violeta Bulc.

Kot so udeleženci zapisali v sklepni izjavi vrha, je cilj, da se tradicionalni konflikti med šestimi državami rešijo s poglobljenim gospodarskim sodelovanjem. To naj bi vključevalo izgradnjo avtocest in plinovodov. Države pa naj bi se povezale tudi s poenotenjem carinskih predpisov.

Nemška kanclerka Angela Merkel in francoski predsednik Emmanuel Macron sta precej pozornosti namenila tudi migrantski krizi in Italiji obljubila pomoč pri soočanju z velikim številom migrantov, ki prihajajo preko Sredozemskega morja.

“Podpiramo in želimo podpirati Italijo”, je po srečanju z Macronom in italijanskim premierjem Paolom Gentilonijem povedala

nemška kanclerka. Pozvala je k skupnemu ukrepanju Evropske unije proti tihotapcem ljudi, stabilizaciji Libije in spodbuditvi gospodarske rasti v državah izvoza.

Sporočilo francoskega predsednika je bilo podobno, vendar pa je opozoril na razliko med ljudmi, ki upravičeno prosijo za azil, kot so, denimo, begunci iz Sirije, in ekonomskimi migranti.

sposobne doseči raven, kakršno mora ves čas zagotavljati tudi Evropska unija”, je bil jasen premier.

Kot je dodal, je v tem pogledu izpostavil prav pomen arbitražne odločbe med Slovenijo in Hrvaško, “ki je vzorčen primer, kako lahko na pravni način pridemo do zavezujoče odločbe, ki reši pomemben spor med državama”.

Vrha se je udeležil tudi premier Miro Cerar, ki je posebej izpostavil pomen vladavine prava za regijo. Kot je pojasnil, je pri tem izpostavil tudi pomen arbitražne odločbe o meji med Slovenijo in Hrvaško, v neformalnih pogovorih pa je dobil tudi podporo smeri, ki jo zagovarja Slovenija.

Cerar je v izjavi medijem ob robu srečanja poudaril pomen konference v luči medsebojnega povezovanja držav Zahodnega Balkana in njihovega povezovanja z EU.

Posebej je izpostavil pomen vladavine prava za to območje. “Gre za države, ki so obremenjene s preteklostjo in z različnimi konflikti, zato je še posebej pomembno, da prav s spoštovanjem mednarodnih norm in prava nasploh pokažejo, da so

Cerar je poudaril tudi pomen spoštovanja omenjene odločbe in njene izvedbe, ob tem pa ocenil, da so bile njegove besede dobro sprejete.

Po Cerarjevih besedah bo tako celoten potekajoči proces, vključno s srečanjem s hrvaškim premierjem Andrejem Plenkovićem, “pripeljal do rezultata, da bomo na koncu vsi ozavestili pomen izvedbe arbitražne odločbe”.

Cerar je še potrdil, da sta z nemško kanclerko Angela Merkel na kratko spregovorila tudi o arbitražni odločbi, pri čemer je Merklova ponovila stališče nemške vlade in svoje, da je treba odločbo spoštovati.

Za spoštovanje mednarodnih pogodb in vladavine prava se je zavzel tudi zunanji minister Karl Er-

javec, ki je v Trstu sicer ocenil, da je situacija na Zahodnem Balkanu še vedno nestabilna. Prav spoštovanje mednarodnih pogodb in vladavina prava pa sta po njegovih

besedah dejavnika, brez katerih bo situacijo težko izboljšati.

Kot je v izjavi za medije ob koncu uradnega dela vrha povedal Erjavec, je tako v pogovoru z britanskim zunanjim ministrom Borisom Johnsonom kot evropskim komisarjem za širitvena pogajanja Johannesom Hahnem izrazil prepričanje, da mora biti na briseljski agendi ves čas tudi situacija na Zahodnem Balkanu.

“Ta ni preprosta, je zapletena. Gre tudi za vprašanje stabilnosti, stabilnost EU pa je odvisna tudi od stabilnosti Zahodnega Balkana”, je poudaril. Pri tem se je navezal na problematiko migracij, kjer sta po Erjavčevem prepričanju potrebni enotna politika in zagotovitev varovanja zunanjih meja EU.

Erjavec je še opozoril, da je vprašanje meja eden ključnih izzivov pri stabilizaciji Zahodnega Balkana. “Vemo, da v okviru nekdanje Jugoslavije meje niso bile določene in da praktično znotraj Zahodne-

ga Balkana ne glede na to, da imamo nove države, ostaja vrsta odprtih mejnih vprašanj”, je poudaril. Vrha se je udeležil tudi gospodarski minister Zdravko Počivalšek, ki je ob robu dogodka poudaril, kako pomembno je za Slovenijo, ki je kulturno in zgodovinsko povezana s tem prostorom, sodelovanje v tovrstnih procesih. Minister verjame, da bo Slovenija gospodarsko sodelovanje z regijo še okrepila.

Počivalšek je gospodarskim ministrom, sodelujočim na tem vrhu, med drugim predstavil projekt slovenskih podjetij s področja elektromobilnosti na Balkanu, sicer pa so govorili tudi o možnostih boljše povezanosti prek izboljšanja infrastrukture na vseh področjih.

VKB klan na SLOVetaboru

Klanovci so spoznavali lepote slovenskih gora

Roverti in popotnice VKB klana Slovenske zamejske skavtske organizacije (SZSO) so si letos zaželeli pristnega potovalnega tabora po slovenskih gorah in si kot vezno nit izbrali slovenstvo. Tako se je prejšnjo soboto, 15. julija, štirinajst klanovcev s tremi voditelji ob rani uri odpeljalo z Opčin do Rudnega polja, od koder so z nahrbtnikom na ramenih zagrizli v hrib in še isti dan dospeli do Doma Planika. V nedeljo so se čudili razgledu s Triglava, v naslednjih dneh pa jih je pot vodila do Doliča, Kanjavca, koč na Prehodavcih, Doline Triglavskih jezer in Planine pri jezeru. Od tam so se spustili v Bohinj,

kjer so imeli stalni del tabora. V Srednji vasi so služili v domu za ostarele. V sklopu SLOVetabora so se poglobili v razvoj planinstva na Slovenskem, v slovenski denar in

kranjsko sivko. Debatirali so o slovenščini kot maternem jeziku, o slovenskih osebnostih in slovenskih manjšinah, narodni zavesti, o poitalijančevanju slovenskih priimkov in še marsičem.

Ob 97-letnici požiga Narodnega doma

Taki dogodki se ne smejo ponoviti!

V četrtek, 13. julija 2017, je minilo 97 let od požiga Narodnega doma, dogodka, ki je globoko zapisan v zavesti Slovencev v Trstu in v Italiji nasploh. Obletnice so se spomnili z vsakoletno slovesnostjo, ki jo je priredila stranka Slovenska skupnost. Svečanost se je začela v preddverju stavbe na ulici Filzi, kjer so vsebinski nagovor zaupali svetniku SSK v zahodno-kraškem rajonskem svetu Paulu Vidoniju. Dejal je, da je predstavljal dogodek začetek fašističnega zatiranja pri nas, vzpodbudil pa je

tudi in opogumil k upor. Vidoni je citiral verze iz znane Grudnove poezije *Sinku* in ugotavljal, da so bili najbolj prizadeti od požiga poslopja in od skvadrstičnega terorja, ki je sledil, prav otroci. Zasmehovani v šoli zaradi

jezika, brez varnih prostorov za svoje dejavnosti v Narodnem domu, ko ni šlo še za hujše oblike nasilja. Dovolj političnih ideologij, biti moramo najprej Slovenci in se okoli tega zediniti, je tudi poudaril zahodno-kraški

rajonski svetnik stranke lipove vejice, in dodal, da kaže skrbno varovati to, kar smo si krvavo zaslužili in lahko takoj izgubimo. Kot primer je navedel letošnje volilne preizkušnje. Vidoni je s pokrajinskim in deželnim tajnikom Slovenske skupnosti Pisanijem in Gabrovcem tudi položil venec na pročelje poslopja, sledila sta Stranka komunistične prenovne in Club turisti triestini. V imenu tega združenja, ki sodeluje pri

izvedbi slovesnosti, je Alessandro Sgambati začrtal zgodovinski okvir, v katerem je prišlo do požiga. Navzočim je dobrodošlico izrekel rektor tržaške univerze Maurizio Fermeglia, ki je še enkrat pribil, da je treba hišo vrniti lastniku in da mora Narodni dom postati kraj združevanja kultur, kjer lahko presežemo razprtije iz preteklosti.

Foto JMP

Naslednji teden še opereta Ples v Savoyju na Gradu sv. Justa

Leharjeva Vesela vdova v "madžarski omaki" je navdušila Rossetti

Za nekaj dni je prevetrila in očarala s svojo vedrino in radoživostjo po navadi zadržano tržaško publiko znamenita ljubezenska komedija z bogato mlado vdovo Hanno Glawari in skesanim zapeljivcem Danilom Danilovićem, ki se je porodila iz skladateljske žilice avstrijsko-madžarskega glasbenika Franza Leharja in prav tako posrečene pripovedi libretistov Viktorja Leona in Lea Steina. Na videz lahkotna in datirana žanrska zgodba, z glavnima zgodbama v ospredju in z obilico stranskih iger čustev in spletk, 112 let po uspešni krstni izvedbi v dunajskem *Teatru an der Wien* še vedno očara s svojo razgibanostjo in sugestivnostjo recitiranih, petih in plesnih točk.

Srečno roko je imelo tudi Rossettijevo gledališče, z intendantom Francom Perom na čelu, da je uvrstilo v letošnjo tržaško poletno sezono **Narodno operetno gledališče iz Budimpešte**. Tržaški ljubitelji, ki ne morejo pozabiti krasnih poletnih festivalov operete iz preteklosti, so se že lani seznanili z odličnostjo ansambla, ki pod isto streho združuje vrhunske orkestraše, soliste, igralce, zbor in plesalce. Letos so dan pred premiero **Vesela vdove** ponudili še bolj bogat **Operetni Gran Gala** kot lani, triurni spored, naslovoljen **Zvoki Donave**, s petimi točkami in plesi iz najslavnejših dunajskih operet, od Brahmovih plesov do *Grofica Marice* in *Princese Čardaša*, od Leharjevih *Carjeviča* in *Vesela vdove* pa do *Lieda Stolza*. Kdor je bil na slavnostnem uvodnem večeru, ni mogel prehlvaliti razkošja vsega spektakla.

Prav tako je navdušila priredba **Die Lustige Witwe**, kar v italijanščini. Delo je od samega začetka doživelo angleško in francosko priredbo in l. 1989 sta Samo Hubad in Jože Ambrož pripravila slovensko za Opero SNG Maribor.

Režiser Mate Szabo in dirigent Laszlo Maklary sta poustvarila žuboreč gledališki in glasbeni milje avstro-ogrske in evropske zlate dobe ob previsu iz XIX. v XX. stoletje. Brilljantno dogajanje med Parizom in Balkanom je z zelo evokativno scenografijo Balasza Czieglerja in z barvitimi kostimi Ildi Tihanyi postavljeno v eklektično mešanico secesije, libertyja, belle epoque, art decoja, broadwayja itd. Francoski veleposlanik namišljene države Pontevetro (izvirno Montenegro, Črna gora), baron Mirko Zeta, je bil odlični in samoiironični Andrea Binetti, včasih morda preveč robat, včasih pa nezadržan v svojih gromozan-

zoperette, pravo plesno opereto. Duhovit, skoraj kabaretno pretiran, je bil drug "Tržačan", Alessio Colautti, kot dvoumen ambasador uradnik Nyegus. In naravnost komična in vratolomna je bila okrogla in akrobatska "zapeljivka" Olga, Marika Oszvald, ki je prejela mnogo aplavzov, kot seveda na koncu vsi nastopajoči in orkester. Ne da se naštetih vseh odličnih izvajalcev, ljubitelje operete pa vabim, da si preberejo zapisa tržaškega plesalca Corrada Canullija (na njegovem blogu) in pisatelja Alberta Flega na blogu *Il vento di nord est - Biaggio Manino*. Rad bi še opozoril na krasne plesalke can-cana idr. spremnih

skih "tiradah". Njegova šarmantna žena Valencienne, elegantna, sanjava Anita Lukacs, se je rade volje prepustila osvajanju gizdalinskega Camilla de Rosillona (Gergely Boncsér) in skoraj klonila ob nevednosti rogatega moža. Glavna pevca Timea Vermes (kot Hanna) in Zsolt Vadasz (grof Danilo) sta dala povsem duška razponom obeh čudovitih vlog. Očarljivo melanholična je bila Vermesova v ariji o bajni vili Vilji, ki jo je oplemenitila koreografija Jena Locseia. Vse koreografske točke nasploh so potrdile sloves dela, ki ga nekateri imajo za Tan-

točk, na svežo lepoto in senzualnost, ki spominjajo na filme Janca in drugih madžarskih avtorjev, na prvinskost, energijo in telesnost, ki niso nikoli vulgarne. Na začetno, mrko koreografijo teh deklet - Bakhantk, z dojenčkimi lutkami v rokah, in njihovih soplesalcev, nekakšnih starogrških ali postatomijskih vojščakov, ki ob brezskrbnem spektaklu dunajskih valčkov in pariških objemov ne obetajo nič dobrega...

PLES V SAVOYJU

Ljubitelje operete opozarjamo še na klasično delo Paula Abrahama **Ballo al Savoy** (Ball im Savoy), ki

so ga prvič izvedli v *Komische Oper Berlin* 1932 in nato vsepovedno po svetu, po vojni tudi pogosto v Trstu, na Gradu sv. Justa, v Rossettiju in Verdiju. Prijetno zgodbo med tradicijo nekdanjega sveta in prevratnostjo novega bodo uprizorili v sredo, **26. julija**, ob 21. uri, na Gradu sv. Justa, na pobudo društva **Associazione internazionale dell'Operetta FVG** in s prispevkom Dežele FJK. Glavna organizatorka večera je Rossana Poletti, glasbeni vodja pa Maurizio Baldin.

Za režijo, scenografijo in kostume bodo poskrbeli omenjeni Andrea Binetti, za koreografijo Marisa Benes (Club Diamante), Maria Bruna Raimondi in Elisabetta Romanelli (Artinscena). Ob Binettiju nastopajo še komični duo iz Pordenona **I Papu** (Andrea Appi in Ramiro Besa), Marzia Postogna, Maria Giovanna Michelini, Mathia Neglia in Mojca Milič. Na sporedu bo torej spet sijajna in lahkotna glasba kot nalašč za edinstveno poletno grajsko okolje, a tokrat bodo ob dunajskih in angleških valčkih v ospredju tudi foxtroti in latinskoameriški ritmi tanga, paso doble. Glasbeno spremljavo v živo bosta sooblikovala **Ensemble jazz**, ki ga sestavljajo Maurizio Baldin in Carlo Corazza (klavir), Antonio Kozina (violina), Lorenzo Fonda (tolkala), Giovanni Vello (trobenta) in zbor **Corale polifonica** iz kraja Montereale Valcellina.

Vstopnice prodajajo v TicketPointu na Korzu Italia 6/c, tel. 0403498276, info: info@triesteoperetta.it, tel. 340.4738010. Gre za povsem tržaško in domačo deželno produkcijo, upati je torej, da uspešnost te uprizoritve in omenjene (evropskega slovesa) iz Budimpešte lahko naznanja boljše čase za rednejšo in bolj ustaljeno vrnitev operete v tržaško poletno (in zimsko) sezono.

Davorin Devetak

Darovi

Ob upokojitvi Iva Jevnikarja so darovali kolegice in kolegi deželnega sedeža RAI v Trstu 1.110,00 evrov za misijonarja

Pedra Opeko na Madagaskarju. Za Slovensko Vincencijevo konferenco pri Sv. Ivanu daruje Mirjana Parovel 15 evrov.

Tržaška občina vključuje občane v posebne projekte

Varnost v na cestah in pred šolami

Tržaška občina bo tudi za prihodnje šolsko leto potrdila nalog za nadzorovanje dogajanja pred osnovnošolskimi objekti osebam, starejšim od 50. leta starosti. Interesenti bodo morali ob vložitvi prošnje dokazati, da imajo najmanj že pet let stalno bivališče v občini, da razpolagajo z vozniškim dovoljenjem; predstaviti bodo morali tudi ustrezno zdravniško potrdilo. Urađi na ulici Revoltella bodo sprejemali prošnje od 18. t. m. do 10. avgusta. Tržaška občina napoveduje ob enem kampanjo za rekrutiranje prostovoljcev

oziroma občanov, ki se bodo ukvarjali z varnostjo. Pristojni vabijo interesente, naj prijavnice predstavijo v skladu z deželnim normativnim okvirom. Želja je namreč tudi ta, da bi poleg prihodnjih natečajev za zaposlitev novih sil v sklopu krajevne policije uvedli tudi rajonske redarje. Kot je poudaril tržaški podžupan Roberti, je ta pobuda v skladu z deželno in državno zakonodajo, ki že določa pristojnosti, organizacijsko in usposobitveno plat prostovoljcev, ki bodo lahko v dragoceno pomoč silam javnega reda.

Prosek

Obnovili so nekdanji avsto-ogrski poligon

Dežela Furlanija Julijska krajina je v sklopu pobud za ovrednotenje stote obletnice začetka prve svetovne vojne financirala vrsto projektov, med katerimi je tudi načrt z naslovom *Park 97*, ki ga je izpeljal Odbor za ločeno upravljanje juserskega premoženja Prosek.

Skupina krajevnih zanesenjakov je ovrednotila območje nekdanjega avstro-ogrskega poligona za urjenje, ki se nahaja na območju F' rnaže oziroma gozda, poimenovanega Borovci, ob gozdni cesti, ki pelje od Proseka do Križa. Območje se razteza na 36 hektarjih juserskega zemljišča, na katerem so od sredine 19. stoletja do konca prve svetovne vojne vadile krajevne avstro-ogrske sile. Med temi gre omeniti 5. regiment deželne obrambe Trst, primorsko kranjski bataljon, v katerem je bilo veliko Slovencev, in 97. pehotni bataljon. Od le-tega je dobil ime načrt, ki ponuja obiskovalcem dvo-kilometrsko lepo urejeno krožno gozdno pot s petimi korenitimi obnovljenimi postojankami nekdanjega poligona, ki so ga sestavljali vojaško

zaklonišče, lovilec krogel in baraka za kontrolo izstrelkov, jarek za urjenje pri streljanju, stražarnica in jama, ki je služila za zaklonišče in skladišče. Domačini, predvsem pa izvajalec restavratorskih del Andrej Rupel, poudarjajo, da so bili posegi izraz hkratnega vrednotenja zgodovinskega spomina. Ekipi, ki se je lani avgusta lotila zahtevnega dela, sta s svojim strokovnim znanjem stala ob strani Roberto Todero iz združenja Zenobi in Srečko Rože iz Vojaškega muzeja Lokev. Poligon na Proseku je ohranil izvorno obliko, saj je bil od konca prve svetovne vojne zapuščen, drugačno usodo pa je imel drug tovrsten objekt v Bazovici, ki je prestal marsikatero posodobitev, zlasti v času fašizma in v obdobju zavezniške uprave po drugi svetovni vojni.

Načrt je pomemben tudi za turistično vrednotenje prosekškega območja, ob vsaki postaji je namreč postavljen stebriček, na katerem bodo interesenti s pomočjo KUAR kode pridobili vse potrebne informacije v slovenskem, italijanskem in angleškem jeziku.

Žrtev vojnih grozot se je treba spomniti

Jeseni spominska plošča padlim vojakom pri Prevali

Letošnjo jesen bodo postavili spominsko obeležje v poklon padlim v prvi svetovni vojni pri preboju na Prevali, kjer so ostali ti vojaki pokopani vse do danes. Tako je odločila delegacija v sestavi predstavnikov Občine Bovec, Društva 1313, zgodovinskega društva IR59 iz Solnograda (Salzburga), skupaj z dolgoletnim raziskovalcem zgodovine prve svetovne vojne Vinkom Avsenakom, ko si je ogledala in določila mesto postavitve spominske plošče.

V letošnjem letu potekajo številne spominske slovesnosti ob 100-letnici konca prve svetovne vojne, ki pri nas sovpadajo tudi s koncem soške fronte in z vrnitvijo preživelih slovenskih begunccev na svoje domove, ter počastitve padlih ali umrlih za posledicami te vojne. Ob načrtovanju takšnega dogodka je Občina Bovec pred kakšnim letom obiskal Paul Wieland, predstavnik zgodovinskega društva IR59 (Rainerji) iz Solnograda zaradi dogovarjanja o postavitvi spominske plošče padlim vojakom tega polka iz tega mesta na Prevali, ki tam še vedno počivajo.

Tu je meja med Slovenijo in Italijo, obenem kraj oz. vojaška strateška črta med pogorjem Kanina in Rombona ter razvodnica med vodami, ki se zlivajo v Slovenijo in Italijo. Ker so vojaki, katerih spominu bi se Salzburžani poklonili, padli na tem mestu med prebojem v oktobru 1917, so se odločili to ploščo postaviti ob stoletnici teh bojov, se pravi še ob letošnji obletnici. Ker gre za meddržavno zadevo, za katero stoji tudi Črni križ Avstrije, bo v celoti pokrila stroške postavitve te plošče, Občina pa bo pomagala pri logistiki.

Valter Mlekuž, župan Občine Bovec, je po ogledu povedal: "Naše območje skriva še veliko grozot iz prve svetovne vojne, ob stoletnici pa je prav, da se tistih groznih dogodkov spomnimo še bolj poglobljeno. Zato sem sprejel lanskoletno pobudo Wielanda, da se na mestu blizu Prevale, kjer so padli in so tam še vedno pokopani avstrijski vojaki, ob stoletnici prve svetovne vojne postavi spominsko obeležje. Z veseljem sem se udeležil tudi ogleda, na katerem smo se skupaj odločili in določili mesto, kje bo postavlj-

na spominska tabla ...".

Očitno je bil zadovoljen tudi Wielandov osebni prijatelj, dolgoletni raziskovalec zgodovine prve svetovne vojne Vinko Avsenak, ki bo pripravil tudi primerno trojezično besedilo za spominsko ploščo, in se je vsem prisotnim predstavnikom raznih organizacij zahvalil v imenu avstrijskih predstavnikov spominskega društva "Erzherzog Rainer" iz Solnograda in avstrijskega Črnega križa, da bo lahko tabla postavljena že letos, 28. oktobra.

Iz opisov v številnih knjigah o prvi svetovni vojni je sicer zaznati veselje ob koncu krvave vojne, ki pa ga je pri mnogih primorskih beguncih grenila izguba svojcev kot padlih vojakov ali pa umrlih v begunskih taboriščih in prekrila še dodatna mora spoznanja, da se niso vrnili v domovino, saj so se nove oblasti kmalu vedle kot okupator. Začelo se je sistematično potujčevanje, ki mu je piko na i neizbrisno pritisnil fašizem in tudi prva leta po njem je bil sistem "demokracije" odet le v olepševalni celofan "strahu pred komunizmom".

Miran Mihelič

Novosti v pivškem muzeju

Velikanska lokomotiva in Harley-Davidson

V največjem slovenskem muzeju, Parku vojaške zgodovine v Pivki, se je podmornici pridružila še velikanska lokomotiva. Nemška parna lokomotiva 33-110 iz 2. svetovne vojne je tako postala največji in najtežji eksponat. Tudi pri postavitvi le-te je brezplačno pomagal slovenski podjetnik iz Gorice, avtoprevoznik Silvan Corniali.

Trenutno pa je v Parku na ogled tudi nova fotografska razstava *TU SE JE BOJEVALO 1914-1918!*, s katero v Pivki obeležujejo stoletnico 1. svetovne vojne, ki je pustila za sabo nepregledne množice mrtvih, ranjenih in pohabljenih ter trajno spremenila podobo pomembnega dela sveta. Tihota prizorišč nekdanjih bitk, lokacij vojaških taborov, zapuščenih grobov in velikih vojaških pokopališč je pritegnila tudi avtorja nove razstave, fotografa Alessia Franconi-ja iz Milana. Razstava se začne s fotografijo zgubljenih rok njegove stare mame, ki v rokah drži srebrno medaljo za hrabrost. Posthumno jo je prejel njen oče, ki je leta 1916 padel na Debeli Griži.

Podpredsednica Nacionalnega odbora za obeleževanje 100-letnice prve svetovne vojne dr. Petra Svobljak pa je rekla: "Da bomo nekoč vendarle dojeli, da vojna

pušča rane, vedno odprte, tudi po sto letih, ker jih čas, tudi po sto letih, ne izbriše, dež jih ne spere in rastje ne zaraste. Podobe med danes in včeraj so podobe za jutri, so za spomin in opomin, so most med pomnjenjem in pozabo, živijo, opozarjajo, ne minejo, ker so podobe človeškega trpljenja, tudi te, ki jih je na fotografskih brezpotjih po Sloveniji, Madžarski, Slovaški, Češki, Avstriji, Poljski in Ukrajini v objektiv in za

2. svetovne vojne, delavnice za otroke, pa tudi sejem "militarij" in domačih izdelkov. Odpri bodo tudi nov objekt z oglednimi depoji Muzeja novejših zgodovine Slovenije, Narodnega muzeja Slovenije in Tehniškega muzeja Slovenije.

Pred dnevi pa so v muzeju dobili še tri izjemno zanimiva vozila. Zagotovo najbolj prepoznaven eksponat je motocikel Harley-Davidson WLA, ki so ga izdelovali za

ameriško vojsko v času 2. svetovne vojne. Jugoslovanski partizani so 20 teh danes že kulturnih in legendarnih motociklov prejeli aprila 1945, tik pred koncem vojne, ko so v šibeniško prista-

nišče zahodni zavezniki prinesli velike količine različne vojaške tehnike.

Tu sta še vozilo Dodge WC 52 in ameriški tovornjak GMC CCKW, ki je imel vitalno vlogo pri oskrbovanju zavezniške vojske med osvoboditvijo Evrope. V Jugoslavijo so znameniti "džejmsi" prišli v okviru ameriške vojaške pomoči po letu 1953. Vsa tri vozila so popolnoma delujoča.

Tino Mamič

Katja Ferletič

TAKI SMO (2)

Nove izložbe, v katerih se lahko zrcalimo in sanjamo o draguljih in eleganci Audrey Hepburn

Na trgu pred slovito milansko stolnico so pred kratkim odprli največjo boutique Tiffany v Evropi. "Tiffany House" se razteza na več kot 1000 metrih površine, na dveh nadstropjih zgodovinske stavbe iz leta 1870, in je tretja taka trgovina v Milanu, po tistih v ulici della Spiga in hotelu Excelsior. Trgovino so odprli 11. julija med luksuznim praznikom, na katerega je bilo povabljenih 800 gostov - igralcev, manekenk, blogerk in drugih pripadnikov milanske elite.

Na tistem mestu sta prej stali restavraciji hitre hrane Bugar king in Spizzico - dva od redkih krajev, kjer si je turist ali Milančan v središču mesta lahko privoščil poceni kosilo. Danes lahko tukaj kupci izbirajo nakit iz vseh najbolj slavnih Tiffanyjevih kolekcij iz srebra, zlata in dragih kamnov, si ogledujejo ure v posebnem, za to namenjenem salonu in si lahko privoščijo kozarec šampanjca v elegantnem baru v prvem nadstropju.

Na stenah so obešena dela osmih mladih italijanskih sodobnih umetnikov, tako da ima trgovina tudi podobo galerije - "Tiffany art box". Vse povsod so okrasni elementi v slogu deco', marmornate mize, medenina, bogato izrezano

leseno pohištvo, veliki kristalni lestenci - kamorkoli pogledamo, se čemu začudimo. Vse je tako, kot mora biti v trgovini Tiffany & Co.

Tiffany je ekskluzivna zlatarna, ki je odprla prvo trgovino v New Yorku leta 1837. Širšemu občinstvu je postala znana še posebno zaradi filma *Zajtrk pri Tiffanyju* režiserja Blaka Edwardsa, v katerem igra glavno vlogo ekscentrične junakinje Holly Golightly, ki išče srečo ali vsaj bogatega moža, čudovita hollywoodska zvezda Audrey Hepburn.

Film, ki je dobil dva oskarja in tri nominacije, med drugim tudi za glavno žensko vlogo, je prišel v kinodvorane 5. oktobra 1961. Komaj enajst dni pozneje je bilo jasno, da se vrtil uspešnica: v prvem tednu predvajanja je navrgel 178.000 dolarjev do-

bička. Končni zaslužek je bil štiri milijone dolarjev v ZDA in še bolj neverjetnih šest milijonov v evropskih kinodvoranah.

Zajtrk pri Tiffanyju, ki je nastal 15 let po izidu istoimenskega kulturnega romana Trumana Capotea, je postal svetovna uspešnica tudi zaradi slavne "little black dress" - male črne obleke, ki jo Hepburnejeva nosi v najbolj prepoznavni sceni iz filma, ko stopi iz taxija s croissantom v roki, nosi velika črna sončna očala, ki zakrivajo velik del njenega čudovitega obraza, nize biserov okoli vratu in se zaslanjano ustavi pred Tiffanyjevo izložbo. Malo črna obleko je za Audrey Hepburn ustvaril francoski modni ustvarjalec Hubert de Givenchy in je po izidu filma postala ena najpomembnejših oblek v zgodovini oblačenja 20. stoletja. Leta 2006 so pri dražbeni hiši Christie's kopijo te obleke prodali za 932.187 dolarjev.

Hepburnejeva v vlogi mlade Holly Golightly hrepeni po bogatem in razkošnem življenju, sanja o

draguljih in biserih kot veliko mladih žensk še danes pred izložbami trgovin Tiffany v luksuznih središčih po cellem svetu.

Za ameriško podjetje predstavlja odprtje milanske trgovine izjemno veliko naložbo, saj so najemnine v središču

mesta izjemno visoke, a po pozitivnem delovanju podružnic v Rimu in Benetkah so se odločili, da bodo še naprej vlagali v najbolj prepoznavne kraje evropskih mest. Raffaella Banchemo, managing director Tiffany & Co. za Italijo in Španijo, je izjavila, da "je bilo leto 2016 izredno težko za vse, ki delajo na tem področju, vendar si podjetje, ki je končalo poslovno leto s 1,8 milijarde dolarjev dohodkov, ne sme privoščiti mirovanja, mora nadaljevati naložbe v srednje in dolgoročne načrte". Tako so pred milansko stolnico dragocenosti vzele prostor "poceni" hrani. Tiffanyjevi diamanti ne samo za zajtrk, ampak tudi namesto pizze in hamburgerja za kosilo: sicer bomo lačni, a gotovo lepo "okrašeni"!

Dobri sosedski odnosi so "suho zlato"

"Festival src" pripelje iz Čente v Bovec najboljše folklorne skupine

V začetku junija so v Čenti (Tarcentu) javno predstavili "48. Festival dei cuori". Časnikarska konferenca je potekala v lepo obnovljeni palači Frangipane. Med drugim so povedali, da bo vseh šest folklornih skupin tudi letos ponovilo nastop še v Bovcu.

Tudi letos bodo nastopile najboljše folklorne skupine z vsega sveta, je v uvodu povedal župan Občine Čenta Mauro Stecatti in poudaril, da je treba festival na vsak način ohraniti, čeprav pomeni organizacija večdnene vrhunskega dogodka velik strošek. Novost je v tem, da bodo vse plesne skupine nastopile tudi v Huminu (Gemoni). Zaradi ohranitve napetega pričakovanja še niso povedali, od kod prihajajo letošnje folklorne skupine, so pa vendarle izdali delček skrivnosti, in sicer, da bodo izjemne in nekaj posebnega. Doslej tu še nikoli viden spektakel bo pripravila skupina iz Indonezije. Vse skupine bodo v Bovcu na-

stopile 18. in 21. avgusta. Za dobrodošlico in promocijo pa jim bodo, tako kot vsako leto, lokalni vodiči ob celodnevem obisku Bovškega pokazali vse lepote. Na nastopajoče folklorne skupine je to vselej naredilo močan vtis. Župan Občine Bovec Valter Mlekuž je izrazil navdušenje nad tem, da se rezultati po-

bratenja občin kar nizajo, tudi na drugih področjih. Župan Čente Mauro Stecatti se je pred dnevi udeležil otvoritvenega dogodka Alpe Adria Trail na Bovškem, uspešno so sodelovali tudi pri nekaterih evropskih projektih, npr. pri projektu Can, pri katerem je bila Občina Bovec

vodilni partner. V tem okviru so leta 2015 na bovškem letališču odprli nov Dom za zaščito in reševanje ter heliport. Projekt Can sofinancira Jadranski čezmejni program IPA. Vrednost projekta v Bovcu je 1,3 milijona evrov, od tega je 85% evropskih sredstev. V novem Domu zaščite in reševanja so našli svoj prostor razne organizacije,

kot so Prostovoljno gasilsko društvo Bovec, Gasilska zveza Bovec, Gorska reševalna služba Bovec, Občinski štab Civilne zaščite Bovec in tudi bovški radioamaterji. V starem delu pa se je sprostil prostor še za Župnijsko karitas in bovški odbor Rdečega križa. V prihodnje vidijo veliko možnosti sodelovanja na projektih vzpostavitve čezmejnih kolesarskih poti. Obe občini imata izjemne naravne pogoje. Tako računajo, da bodo jeseni na voljo za to evropska sredstva. Ob medsebojni podpori bosta občini lahko skupaj odgovarjali še na veliko izzivov, ki jih omogoča ugoden razvoj turizma, ki se kaže v teh krajih, kjer ni pogojev za industrijski in drugi razvoj, ki obremenjuje in uničuje naravno okolje.

MM

Slovenke in Slovenci, vabljeni k pomiritvi, edinosti in spravi!

Odkritje Spomenika žrtvam vseh vojn

Odkritje Spomenika žrtvam vseh vojn in z vojnami povezanimi žrtvami, na Kongresnem trgu v Ljubljani, v središču slovenske prestolnice torej, naj bi bilo zelo pomembno politično, človekoljubno in pietetno dejanje. Tudi zaradi tega, ker sta odkritje zasnovali dve osebnosti širokega duha, ki sta dokazali privrženost nujnosti, da v Sloveniji naredimo konec političnemu obračunavanju o zgodovini. To sta predsednik države Borut Pahor, ki se sicer pogosto zdi nezanesljiv in dvoumen v svojih dejanjih in govorjenju, vendar pa očitno teži k pomiritvi duhov v družbi in državi, pa vrhovni predstavnik Cerkve pri nas, to je ljubljanski škof metropolit in predsednik Slovenske škofovske konference, msgr. Stanislav Zore. V tem svojstvu je ob odkritju obeležja v četrtek, 13. julija, zmolil molitev za žrtve. Žrtve, ki jim je namenjen spomenik, so natančno opredelili in zapisali na spletni strani slovenskega katoliškega tednika Družina. To so žrtve vojn, ki so prizadele slovenski narod, in z vojnami povezanih dogodkov. Upoštevane in opredeljene so žrtve prve svetovne vojne, borci za severno mejo in koroški borci 1918-1919, borci uporniškega TIGR-a 1927-1941,

borci narodnoosvobodilnega boja in žrtve revolucionarnega in protirevolucionarnega nasilja med drugo svetovno vojno, nadalje žrtve zunajsondnih usmrtitev in krivičnih obsodb po vojni ter žrtve vojne za obrambo samostojnosti Republike Slovenije v letu 1991. Postavitev spomenika je izhajala iz dopolnitve zakona o vojnih grobiščih, ki jo je septembra leta 2009 sprejel Državni zbor. Ta je določala, da se v glavnem mestu države postavi spomenik vsem žrtvam vojn in z vojnami povezanim žrtvam na območju Slovenije, s posvetilnim napisom spominske narave: *“Domovina je ena nam vsem dodeljena in eno življenje in ena smrt”*, Oton Župančič. S postavitvijo tega spomenika Republika Slovenija sledi tradiciji večine evropskih držav, ki imajo spomenike ali podobna osrednja spominska obeležja v spomin na ljudi, ki so umrli v vojnah. Spomenik pa bo namenjen tudi izvajanju protokolarnih postopkov države. Na slovesnosti ob odkritju spomenika je bil prisoten zdajšnji

vladajoči državni vrh, s čimer naj bi izpričal svojo enotnost glede pomiritve in sprave. Stranki SDS in Levica sta se izrekli proti spomeniku, tako tudi predstavniki Zveze združenj borcev za vrednote narodnoosvobodilnega boja

Slovenije. Po mnenju le-teh tudi molitev ljubljanskega nadškofa metropolita Stanislava Zoreta ni sodila na slovesnost. Spomenik obžaluje tudi Spomenka Hribar, ki si že 30 let prizadeva za spravo, zato ker spomenik sestavljata tudi dva zidova, ločena med seboj, kar naj bi simboliziralo obstoječo razdeljenost Slovencev. Pomenljiva je bila prisotnost nekdanjega predsednika Slovenije Milana Kučana, ki je o spravi razpravljal že s pokojnim ljubljanskim

nadškofom metropolitom dr. Alojzijem Šuštarjem. Časnikarka Jožica Grgič je v časopisu Delo zapisala, “da je spomenik brez likovnega izraza. Sporen je tudi Župančičev posvetilni napis, saj je pesnik verze o domovini, ki je ena nam vsem dodeljena in eno življenje in ena smrt, napisal posebej za Grobnico narodnih herojev, blizu parlamenta in sedanjega novega spomenika, in to leta 1949. Nov spomenik, s katerim naj bi se poistovetilo čim več državljanov, zdaj živi po svoje. Skoraj gotovo ne bo Slovencev zblizal niti za ped, ampak jih bo, kakor je videti, tudi sam razdvajal. Deloma je to tudi posledica njegove prostorske umeščenosti in likovne izvedbe”. Tudi državni poglavar Borut Pahor je v intervjuju za največjo komercialno televizijo dejal, “da po njegovem spomenik žrtvam vseh vojn že zdaj ločuje. Malo zaradi umestitve, videza, predvsem pa, ker ne levi ne desni politiki ne ustreza, da bi se teme iz preteklosti in polpreteklosti zgodovine kar umaknile iz njihovega političnega programa”.

V slovenski politiki se sicer pojavljajo posamezni dogodki in nekateri procesi, ki kažejo na začetek predvolilnega obdobja. Najbolj razvidno se to dogaja v stranki DESUS, v kateri se je predsednik, sicer tudi zunanji minister, Karel Erjavec, obregnil ob predsednika vlade Mira Cerarja, češ zakaj je hrvaškega premierja Andreja Plenkovića povabil na obisk v Ljubljano, saj je že vnaprej vedel, da bo obisk neuspešen. Stranka DESUS predlaga tudi odstavek ministrice za zdravje Milojke Kolar Celarc, zoper katero tudi SDS, stranka Janeza Janše, zahteva izglasovanje nezaupnice in odstavek. Slovenska politika si bo najbrž vzela nekaj oddiha zdaj v poletnem času, že kmalu pa bo vse moči namenila predvolilnemu obdobju. Jeseni bodo pri nas najprej referendum o t. i. drugem tiru železniške proge med Divačo in Koprom, nekaj pozneje pa tudi volitve predsednika države. Burno politično ozračje se obeta zaradi mnogih aktualnih vprašanj, med katerimi prednjačijo odnosi s Hrvaško. Ti so najbolj aktualni zaradi odločbe arbitražnega sodišča v Haagu, o meji med Slovenijo in Hrvaško. Sodeč po premierju Miru Cerarju, Slovenija vidi smisel dialoga s Hrvaško le v dogovarjanju o načinu uresničevanja arbitražne razsodbe. Pri tem Slovenija zavira idejo o podpisu nekakšnega novega sporazuma s Hrvaško, tudi če bi bil enak ali podoben odločitvi arbitražnih sodnikov. Medtem je tudi Zbor za republi-

ko, velika civilnodružbena organizacija pri nas, opozoril, “da je odločitev o meji za Slovenijo porazna, predvsem zato, ker naša država nima ozemeljskega stika z odprtim morjem”. V takem dialogu gluhih “pa je temeljni cilj Hrvaške, da poskusi na kakršen koli način posaditi Slovenijo nazaj za pogajalsko mizo, ali vsaj ustvariti vtis, da ji je to uspelo. Od tam naprej bi bilo zanj vse odprto, tudi vključitev nekaterih arbitražnih rešitev v zamišljeni novi dvostranski sporazum o meji, kot si ga zamišlja hrvaška politika. V zapletenem in včasih tudi zmedenem slovenskem vsakdanjiku vzbujajo zanimanje in odmeve tudi zapleti na nacionalni RTV Slovenija. Tam je novi generalni direktor zavoda Igor Kadunc poskušal odstaviti direktorico televizije dr. Ljerkko Bizilj, vendar mu je na glasovanju programskega sveta zmanjkalo glas in zato Biziljeva za zdaj ohranja svojo funkcijo. Novi generalni direktor Igor Kadunc je predstojnici televizije očital več kršitev poklicnih meril in načel novinarske etike v programih državne televizije, kot jih seveda tolmači in razume on. Vzdušje na RTV Slovenija se je poslabšalo zaradi bojazni, da novi generalni direktor morda pripravi odstavek nekaterih urednikov in politično nezaželenih novinarjev. Nekdanji voditelj televizijskih informativnih oddaj, Janez Čuček, je v časopisni prilogi Pilot zapisal, “da so razmere na televiziji katastrofalne”.

Marijan Drobež

Dobri nameni ne smejo biti le navidezni!

Bo kdaj godba za mir preglasila grmenje topov in sikanje krogel?

Ob 100. obletnici bitke pri Kobaridu so v organizaciji občine, turistično obarvanih organizacij in s pomočjo države pripravili slavnostni koncert vojaških godb pod imenom **Zbogom orožje**. Poleg slovenskega so sodelovali vojaški orkestri iz Avstrije, Nemčije, Madžarske, Hrvaške in Italije. Večer pred tem dogodkom sta madžarski in hrvaški orkester pripravila promena koncerta v Bovcu in Tolminu. Z nagovorom o nujni potrebi po miru in sožitju je prisotne pozdravil tudi predsednik RS Borut Pahor.

Godba za mir namesto grmenja topov, detonacij šrapnelov in sikanja krogel. Organizatorji so povedali, da je sporočilnost prireditve želela prispevati k temu, da **“Surovo govorico sovraštva, nasilja in trpljenja, sto let po soški fronti, zamenja govorica glasbe”**. V ta namen - spomin in opomin je potekal osrednji dogodek - koncert vojaških orkestrrov šestih držav **Zbogom orožje**. Spodobilo se, da med organizatorji prireditve, poleg Občine Kobarid, Fundacije Poti miru v Posočju in Posoškega razvojnega centra, Ministrstva za obrambo RS, Slovenske vojske in Kobariškega muzeja ne prezremo še nacionalnega Odbora za obeleževanje 100-letnic prve svetovne vojne in

Ministrstva za kulturo RS (Koordinacijski odbor za državne proslave). Že na predvečer, potem ko se

je na kobariškem trgu končal promenadni koncert hrvaškega orkestra obo-roženih sil, so si lahko obiskovalci ogledali dokumentarni film **Preboj pri Kobaridu**, četrti del dokumentarne serije TV Slovenija **Slovenci in prva svetovna vojna 1914-1918** v režiji Valentina Pečenka. Na predvečer osrednjega dogodka so se že zvrstili trije promenadni koncerti vojaških godb, in sicer na bovškem trgu so zaigrali glasbeniki madžarskega vojaškega orkestra iz Kaposvára, na tolminskem Mestnem trgu pa je zaigral nemški orkester oboroženih sil iz Berlina. V začetku je zadonela **slovenska himna**, ob koncu skupnega dela in po odigrani **evropski himni** pa so glasbeniki s

prireditvenega prostora odšli vsak s svojo koračnico. Seveda pa ni manjkala niti znana slovenska skladba **Oj ta vojaški boben**. Vojna je zmaga zla in je nič ne opravičuje. V slavnostnem govoru je predsednik republike Borut Pahor dejal, da **“skoraj nič od tega, kar ustvari človek, ni bolj nečloveško od vojne. Solze, trpljenje, neskončna žalost in smrt. Glede tega so si vojne kot moralno dno naše civilizacije domala enake. Tudi v tem, da jih naposled končajo najboljše značajske**

vičuje”. Človek ob tem zgodovinsko/turistično obarvanem dogodku nujno pomisli, ali se resnično zavedamo, da se danes zarota proti “miru” nadaljuje. Ob tem osrednji slovenski mediji sploh ne omenjajo usodne oktobrske boljševiško/komunistične revolucije, ki je bila tudi vojna. Od nje bo jeseni letos poteklo sto let. Zmaga le-te je sprožila še nadaljnje komunistične revolucije s preko 100 milijoni žrtev, tudi prikritih oblik, ki še vedno potekajo z namenom uničenja duhovne kulture. Sociologi ocenjujejo, da sta revolucija in njeno prikrito razpredanje pod figovim listom do današnjih dni slovenski narod, njegovo kulturo in vero prizadela bolj kot kateregakoli drugega v tem delu sveta. Če so vojne zmaga zla, potem morajo posameznik in vsi skupaj narediti vse, kar je v njihovi moči, da ga prepoznajo, ga zavrnejo in preprečijo, dokler je še čas, saj že

vrline ljudi, ki vidijo nove zarje svobodnega sveta. Ampak vseeno - vojna je kompleten zdrs dobrega in vrednega in je skoraj nič ne opravičuje”.

dolgo časa vemo, da lahko sodobno verbalno in ognjeno orožje uniči svet, kot božje stvarstvo.

Miran Mihelič

Hrvaška obala četrto najbolj priljubljeno turistično območje v EU

Španski Kanarski otoki po številu nočitev ostajajo najbolj privlačna regija v EU, turisti so leta 2015 na otočju ustvarili 94 milijonov prenočitev. S 76,8 milijona nočitev sledi francoska pariška regija, s 75,5 milijona nočitev pa španska Katalonija. Na četrtem mestu je med Slovenci najbolj priljubljen hrvaški Jadran s 68,1 milijona nočitev.

Med desetimi top regijami po prenočitvah so, kakor kažejo podatki evropskega statističnega urada Eurostat, še španski Balearski otoki (65,2 milijona), italijanski Veneto (63,3 milijona), španska Andaluzija (61,4 milijona), francoski Provansa in Azurna obala (54,6 milijona nočitev), francoska alpska regija Rhone-Alpes (48,7 milijona) in ožje središče

Londona (44,8 milijona).

Španija, Francija in Italija so države, ki tako privabljajo največ turistov. Med 30 najbolj priljubljenih destinacij se je uvrstilo šest njihovih regij. Poleg že omenjenih so turiste v Španiji očarale tudi lepote Valencije in Madrida, v Franciji pa južne regije Lanquedoc-Roussillon, vinorodne regije Akvitanija in severozahodne regije ob Atlantskem oceanu Bretanije. V Italiji se turisti radi zadržijo še v Toskani, Lombardiji, Laciju in na Južnem Tirolskem.

Država, ki si jo turisti radi izberejo za oddih, je še Nemčija s svojimi privlačnimi regijami, Zgornja Bavarska, Berlin, Mecklenburg-Pomorsko in Schleswig-Holstein. Pa tudi Grčija (Južnoegejski otoki in Kreta), Avstrija (Tirolska in Salzburg), Irska (severna in vzhodna regija) in Nizozemska (Noord-Holland).

Slovenija je razdeljena na dve regiji. Turisti, ki so leta 2015 obiskali Zahodno Slovenijo, kamor med drugim sodijo Triglavski narodni park, Ljubljana in Obala, so ustvarili 6,2 milijona prenočitev, medtem ko so v Vzhodni Sloveniji zabeležili 4,1 milijona nočitev.

Turisti EU radi potujejo tudi izven unije. Top destinacije po prenočitvah so ZDA, Turčija in Maroko. V ZDA so se leta 2015 najraje zadrževali Irci, Francozi, Luksemburžani, Madžari, Poljaki, Finci, Švedi in Britanci. Turčija je bila najbolj privlačna za Bolgare, Čeha, Nemce, Nizozemce, Avstrijce in Romune, Maroko pa za Belgijce in Špance.

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (65)

Mariza Perat

Že ob koncu 14. stol., leta 1380, je vojvoda Albrecht II. dal postaviti tudi večjo cerkev, in sicer v gotskem slogu.

Poleg preprostih romarjev so v Marijino Celje prihajali tudi plemiči, vojvode, knezi, grofje, kralji in cesarji. Svetišče je zelo zaslovelo leta 1366, ko je tja priromal ogrski kralj Ludvik I. in se tu Božji Materi zahvalil za zmago nad Turki. Na kraju, kjer je stala prvotna romanska Milostna kapela, je dal postaviti novo v gotskem slogu. Marijo je imenoval "Veliko ogrsko Gospo". Daroval je sliko Matere Božje, ki še danes stoji na enem izmed oltarjev na levi, madžarski strani bazilike, tako imenovani, ker tu stojijo oltarji, ki so jih dali postaviti madžarski knezi in grofje. Madžarski verniki to Marijino sliko še danes zelo častijo.

Ob 300-letnici božje poti, leta 1457, je sem peš priromal ogrsko-češki kralj Ladislav in svetišče bogato obdaril. Leta 1602 pa je to božjo pot obiskal vojvoda Matija Habsburški, poznejši cesar, in se tu Mariji zahvalil za zmago, ki jo je dobojeval pri Šopronu – Ödenburgu na madžarsko-avstrijski meji. O cesarju Leopoldu I. vemo, da je večkrat romal v Marijino Celje. Karel VI., poznejši cesar, je Marijino Celje obiskal, preden je kot kralj odpotoval v Španijo. Svetišču je poklonil križ, ki ga vidimo na glavnem oltarju.

Sploh je cesarska habsburška hiša na celjsko božjo pot bila zelo navezana in jo je vedno imela za glavno božjo pot svojega cesarstva. To je še bolj prišlo do izraza, ko so se združile Avstrija, Češka in Ogrska. Takrat je Marijino Celje postalo osrednje božjepotno svetišče cesarstva. Člani cesarske rodbine so večkrat romali v Marijino Celje in Marija Terezija, poznejša cesarica, je tu leta 1728 kot 11-letna deklica pri milostnem oltarju prejela prvo sveto obhajilo. Zato ji je bilo celjsko svetišče še prav posebno pri srcu.

Leta 1736 je 12. februarja sem priromala s svojim soprogom Francem Lotarinškim.

Cesarska dvojica je tu Devici in Materi Mariji poklonila dve zlati srce z napisom: "Da bi srce obeh zakoncev postali eno srce v Bogu".

Ob 600-letnici, leta 1756, pa je cesarski par pred milostno kapelo dal postaviti dragoceno srebrno ograjo. Ob 700-letnici božje poti, ki so jo obhajali z velikimi slavnostmi, sta v Marijino Celje priromala tudi mladi cesar Franc Jožef in cesarica Elizabeta.

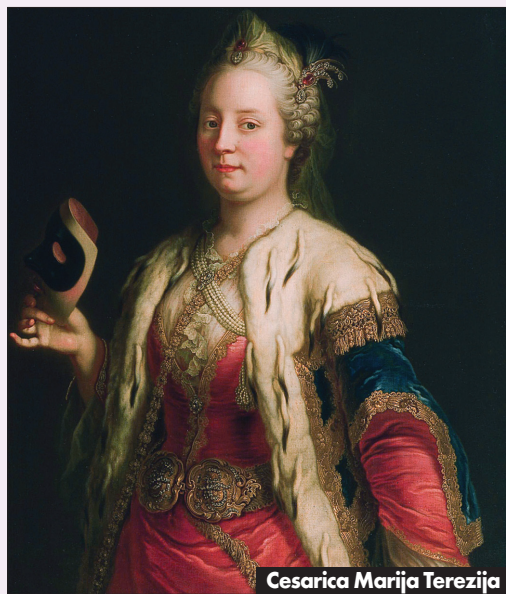
Leta 1727 so cerkev predelali v baročnem slogu. Prvotni

Križ na glavnem oltarju v baziliki

Ogrski kralj Ludvik I.

Cesarica Marija Terezija

gotški zvonik je ostal in še danes stoji med obema baročnima zvonikoma.

Milostna kapela, ki so jo leta 1634 predelali v baročnem slogu in jo vsak romar takoj obišče, stoji sredi bazilike. V kapeli kraljuje Marijin kip z Detetom. Kip je izrezan iz lipovega lesa in je visok 48 cm. Je isti, ki ga je sem prinesel benediktinski redovnik leta 1157.

Božja Mati in Dete sta kronana z dragocenima kronama. Obe kroni je v Rimu blagoslovil sv. Pij X. Leta 1957, ob 800-letnici božje poti, sta Marija in Dete bila znova kronana. Obred je opravil kardinal Tisserant, krono pa je v Rimu blagoslovil Pij XII. Oba, Mati in Sin, sta ogrnjena z dragocenim plaščem, okrog njih pa izžarevajo žarki.

Marijin kip v Milostni kapeli

GORIŠKI UPOKOJENCI Predavanje
O zdravem načinu življenja

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško je 30. junija povabilo člane in prijatelje v Tumovo dvorano v KB Centru v Gorici na predavanje psihologinje Ester Ferletič ter športne pedagoginje in psihomotricistke Loredane Kralj, ki sta dali nastopu naslov *Povezava med telesom in umom za zdravo in srečno življenje*. Udeležencem, ki so napolnili predavalnico, je najprej spregovorila dr. Ester Ferletič. Začela je z vprašanjem: Kako biti srečni in kaj potrebuje človek, da je lahko srečen? Prvi njen odgovor je bil, da si človek ne sme greniti življenja, npr. ob težkih življenjskih preizkušnjah, ampak mora mirno in preudarno pretehtati vsak neprijeten položaj. Človekovo čustveno stanje je odvisno od nas samih. Na široko in izčrpno je predavateljica nanizala več primerov obnašanja, ko se je človeku kaj hudega zgodilo, kar ga je

Predavateljici

močno težilo. Z našimi občutki ne smemo pretiravati, saj ti nas privedejo do nelagodja, žalosti in obolenj. Z razumom se moramo otresti slabih misli in sprejeti racionalen način razmišljanja in skrbeti za telesno zdravje. Pri tem je nujna povezava med umom in zdravim telesom, kot pravi stari pregovor "mens sana in corpore sano". Edino tako ohranimo zdravje, tako umsko, psihološko kot fizično in preprečimo najrazličnejše motnje. Tudi predavateljica Loredana Kralj je to pou-

darila ter dodala, da "sreča, dobro počutje in zdravje izvirajo iz naše notranjosti in so odvisni od nas samih". "Telo, um in duh so med seboj povezani in soodvisni"! V tem pogledu se lahko spomnimo na slovenski pregovor "Vsak je svoje sreče kovač"! Telo potrebuje prehrano, dobro delovanje vseh telesnih funkcij, zadostno gibanje, sproščanje... Človek naj uri spomin, logično razmišljanje, pridobivanje informacij in naj skrbi za prihodnost ipd. Loredana Kralj je nazorno govorila o človekovi duhovnosti, za-

vesti, čutenjih, ljubezni do sebe in drugih itd. Človek mora skrbeti za zdravo biološko naravno prehrano, da ne vnaša toksinov, ki povzročajo bolezni. Pred sklepom je natančno pojasnila učinke človekovega gibanja v sistemu telo-um-duh. Gibanje pospešuje izločanje škodljivih snovi, zato je nujno, da smo "telesno aktivni, tako bomo bolj zdravi in umsko živahni". Predavanje je prisotne zelo zadovoljilo, saj je bilo primerno in koristno tako za mlade kot za starejše. (ed)

Z izletom so praznovali šestdeset pmladi

Šestdesetletniki iz Doberdoba, Jamelj, s Poljan in iz Dola so v soboto, 10. junija, skupaj praznovali okroglo obletnico. Na predvečer praznovanja so položili cvetje na grob preminulih sošolcev in prijateljev, naslednje jutro pa so že navsezgodaj odpotovali iz Doberdoba in se odpravili na zanimiv voden izlet na Evganejske griče južno od Padove. Najprej so obiskali eno najlepših italijanskih naselij, srednjeveško mesto Arqua' Petrarca, kjer je italijanski pesnik Francesco Petrarca preživel zadnja leta življenja. Mesto danes vabi popotnike, da

romarji, ki so v Rimu obiskali sedem največjih bazilik. Romarji šestdesetletniki so si po tem podvigu privoščili izdatno kosilo na turistični kmetiji Bacco e Arianna in se okrepčali s tipičnimi krajevnimi dobrotami. Popoldne so preživali v priljubljenem zdraviliškem kraju Abano Terme. Tu so si vzeli čas za lagodno sprehajanje in prijetno druženje. Dan so sklenili na turistični kmetiji Zaglia v kraju Precenico, kjer so še pozno zvečer obujali spomine, delili življenjske izkušnje in razmišljali o prihodnosti. Skratka, imeli so se zelo lepo.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (162)

Naturopatski nasveti na dopustu (1)

V poletnem času si skoraj vsak izmed nas privoščiti teden ali dva dopusta, ki ga preživi na plaži ob morju, v hribih, toplicah, doma itd. Vsekakor je dopust čas za nas, čas, ko se posvečamo sebi, tako duhu kot telesu. Povprečen človek si sposodi v knjižnici vsaj eno knjigo in jo med dopustom prebere, nekateri sledijo dietnemu režimu, drugi telovadijo, tretji skrbijo za svoje telo z obkladki, maskami, pilingi itd.

Tokrat vam bom svetovala: **Kako lahko na dopustu okrepimo lase in nohte z naravnimi pripravki**

Lasje in nohti izražajo naše psihofizično stanje; ko smo pod stresom ali bolni, so tudi naši lasje bolj mastni, izpadajo, nohti se lomijo in cepijo. Kako si pomagati? Obstajajo naravne rešitve za naše lase in nohte.

Lasje so zelo pomemben dejavnik predvsem z estetskega vidika. Vredno jih je negovati. Naturopatski nasveti za krepitev las na dopustu so naslednji:

1) Če ste na morju, si vsak dan pred odhodom na plažo namažite lase z oljčnim oljem in se taki pojdi-
dite sončiti. Oljčno olje nahrani lase in jih tudi zaščiti pred vetrom, soncem in morsko vodo. Ko se vrnete s plaže, si lase izperite s šamponom, lasje

bodo mehkejši, bolj voljni in bleščeči.

2) Če imamo šibke, lomljive lase, ki izpadajo, si lahko naredimo masko iz medu. Med namažemo po laseh in ga tako pustimo 20 minut, nato ga z mlačno vodo splaknemo. Masko je odlična tudi za posvetlitev las ali naravno izdelavo pramenov. Vedno splaknemo z mlačno vodo!

3) Za krepitev šibkih las je odlična maska z jajcem. Surovo jajce stepemo in ga nanesemo po celotni površini lasišča. Masko pustimo v laseh 20 minut, medtem pa si jo večkrat utiramo v lasišče. Splak-

nemo z mlačno vodo in operemo s šamponom. Jajca so bogata z vitaminoma A in E.

4) Proti izpadanju las deluje odlično orehova tinktura. Še zelene orehe nabereimo, jih damo v stekleno vazo in prekrijemo z žganjem, pustimo na soncu 40 dni. Tinkturo utiramo v lasišče 1-krat na dan.

5) Za krepitev las in nohtov je pomemben tudi silicij, organ lepote, ki ga najdemo največ v čaju iz njivske preslice. Vendar pozor: čaj pustite v krogu samo 2 minuti in spijte ga pol litra na dan. Poleg tega, da krepki nohte in lase, spusti iz telesa vodo. Veliko silicija najdemo tudi v prosu. Iz njega lahko uživamo: proseno kašo, proseno moko, proseno mleko, prosene kosmiče, proseno smetano itd.

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljki, e-mail paljki@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 00000730643, SWIFT ali BIC koda: ICRAITRRESO

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publitar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publitarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC. Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu. Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 18. julija, ob 14. uri

Pohod, ki združuje nekdanje zaradi "železne zavese" ločene sosede

Z Livčani in Benečani čez namišljeno črto (2)

"Pohod čez namišljeno črto" iz Topolovega v Livek, se je začel pred več kot dvajsetimi leti, v pozni pomladi leta 1994. Kulturno društvo Rečan, točneje tedanji predsednik društva Aldo Klodič, je kmalu potem napisal knjižico, v kateri pripoveduje o zametkih in nastanku te pobude ter o prvih letih, ko so se ljudje podajali čez tisto grozno, hudobno črto, ki jo je še danes tako težko izbrisati. Prebrati bi jo morali vsi tisti, ki še ne vedo, kako so tudi čisto enostavne in celo logične stvari tu v Benečiji včasih gromozanske, gromozansko težke. In kako težko je ostati zvesti svoji kulturi v teh dolinah, ki še niso prebolele krute, absurde preteklosti.

Livek in Topolovo, v italijanščini Topolo', v beneškem narečju pa Topoluove, sta si bila pred davnimi leti blizu. Ljudje so si bili dobri sosedi, kljub tej skoraj uro in pol dolgi, strmi stezi, ki smo jo mi pohodniki kar z naporom premagovali. Včasih teh nekaj metrov vzpona ni bila taka stvar. Prebivalci teh hribov so radi hodili čez greben, predvsem zato, ker drugih poti ni so imeli. Avtomobilov pa še manj. V tistih davnih časih, na začetku stoletja in seveda tudi prej, so se ljudje z obeh strani meje redno srečevali. Nekateri se še zdaj spominjajo pripovedi svojih babic in dedkov, kako so hodili iz Topolovega v Livek na delo, pobirat krompir, grabit seno... Revščina je bila, in če se je le dalo kaj zaslužiti, so ljudje radi vstali zgodaj zjutraj

in se odpravili čez hrib. Po tistih pobočjih so se vzpenjali tudi zaradi drv, sena, hodili so na lov. Večkrat je bil gozd tiha priča številnim ljubeznim, sanjam, mladostni zagnanosti. Mladi so se srečevali, poročali, družine so se rade obiskovale, saj je imel skoraj vsakdo na tej ali oni strani grebena daljne ali bližnje sorodnike. Po prvi svetovni vojni so se stvari spremenile. Postavili so mejo med Italijo in Avstrijo, ki je tekla ravno po Briezi in so stražili italijanski financarji. Prebivalci Topolovega pa se niso dali kar tako. Najbližje trgovine so imeli namreč ravno v Livku, na skrivaj so zato "šfercali" čez mejo hrano in razno blago, pa celo kulturo. Iz avstrijske Koroške so prihajale namreč preko meje knjige Mohorjeve družbe, ki so bile v Italiji prepovedane. Kar nekajkrat se je potem dogajalo, da so stražniki ujeli domačine s košarami, polnimi blaga ali knjig. Med drugo svetovno vojno, ko je bilo v Nediških dolinah bolj vroče in nevarno kot gori na Livku, je marsikateri bogatejši Livčan sprejel na svoj dom otroke iz Topolovega, ki so šli živeti tja, kjer je bilo manj vojske in nasilja.

Po letu 1947 pa so se za Livek in Topolovo, pa tudi za ostale doline in za celotno Benečijo, stvari spremenile. Kraji, ki so bili pod Beneško republiko in pozneje pod avstro-ogrsko monarhijo tesno povezani tako z gospodarskega kot s kulturnega vidika, so si postali tuji zaradi nevidne, a vendarle neprehodne črte, ki so jo zastražili gra-

ničarji. Okoli te črte je nastal golo-sek, ki naj bil onemogočal vsak ilegalen prehod meje in vsak pobeg. Ljudje so si postali tuji, zaradi politične propagande celo sovražniki. Ljubezni, prijateljska in sanj je bilo konec zaradi ene same, pre-

klete mejne črte, ki je bila v teh krajih čisto nepotrebna in čisto odveč. Tako na eni kot na drugi strani živijo namreč popolnoma enaki ljudje, v popolnoma enakih vaseh, sredi istih gozdov in istih senožeti. Isto je nebo, ista je govorica, isto bujno zelenje prerašča strma pobočja. Ampak baje je tako z vsako mejo.

Na Briezo in mimo nje še do vzpetine, ki ji domačini pravijo Škarje, in do Svetega Martina, kjer stoji kamnita cerkva, so ljudje še vedno hodili. Zaradi lova, zaradi drv, nekateri pa samo zaradi tišine in pokrajine. Koliko lepote namreč

premora ta pozabljeni svet, ta niz samotnih, prelestnih in tihih Beneških dolin. Aldo pripoveduje, kako je sedel tam na vrhu in gledal dol na vas Topolovo, na doline, na nebo, na gozdove in na tisto prgišče hiš, iz katerih se je pozimi še vedno kadilo. Ljudje so po večini odšli, največ jih je šlo v belgijske rudnike, mladina je bežala v svet. Vedel je, da Benečija osamljena umira. In da je treba to osamljenost premagati. Nekega dne, ko se je vračal s sprehoda, je v domačem društvu predlagal, da bi očistili stare steze na Škarje. In naprej do Livka.

Naključje je hotelo, da je ravno v tistih letih na pobudo nekaterih umetnikov, ki so prišli v Topolovo in se v vas tudi zaljubili, nastajala in rasla prireditve Postaja Topolove - Stazione Topolo'. Gre za srečanje umetnikov in široko paleto umetniških predstav, ki naj bi na svojevrsten, poseben način, za sicer kratko obdobje v juliju, prinesle življenje v skoraj zapuščenem naselju. Pri društvu Rečan so radi podprli nenavadno zamisel in izkazalo se je, da je to odlična priložnost, da se ljudje zberejo in prehodijo tiste steze, ki peljejo čez nevidno, namišljeno črto na Briezi in še dlje,

do sosedov, v Slovenijo. Bilo je zgodnje poletje leta 1994. Meja je sicer še obstajala, Jugoslavije ni bilo več, Slovenija je bila samostojna. Rečani so poiskali prijatelje na Livku in v Tolminu, padel je predlog, pristale so tudi italijanske oblasti in kmalu so na vsem pobočju zapele motorke in sekire. Škarje so rezale robido, kamenje se je valilo v škarpe, padalo je grmovje in gosta podrast. Čista, lepa, široka steza je spet povezala ljudi, ki so si bili od nekdaj prijatelji in so od nekdaj govorili isti jezik. Italijanske oblasti so sicer zahtevale pisano prošnjo za prehod meje in seznam udeležencev pohoda, ki naj bi namišljeno črto prečkali z dokumentom v roki. Zbralo se jih je okoli 250, iz Rečanske doline, iz Slovenije in iz ostalih Nediških dolin. Prečkali so črto, nihče jih ni ustavil in nihče ni preverjal dokumentov. Črta je izginjala. V Livku sta jih pričakali harmonika in pesem. Po dolgih letih je bila pot, ki jih je povezovala, spet prehojena, robida odstranjena, meja se je odprla sosedskemu prijateljstvu. In spomin na tisto prekletost leto 1947, ko so prepovedali vsak prehod meje in je vsak lastnik gozda moral počistiti stometski pas ob mejni črti, da je golosek preprečeval pobege, počasi, leto za letom, bleedi.

Ko z možem sediva na mejni črti, ki jo zdaj zarašča grmovje in po kateri poganja mlad, bujen gozd, nama je lepo. Ptice se oglašajo od vsepovsod, poletje je, da bi ga najraje dvignil v svoj objem in zaplesal z njim. V teh krajih je poletje še posebno lepo, ker je modro in zeleno do skrajnih odtenkov. Odkar temne črte ni več, pa diši po svobodi, upanju in prijateljstvu.

Vsi skupaj pogledamo v škatlo, v kateri je Aldova knjiga, knjiga o pohodih, o spominih, o delu, o dolgih letih, ko so Benečani in Livčani brisali črto, ki jim je zagrenila življenje. Zdaj je ni več, ni več

orožja, ni več graničarjev, ni več prepovedi, samo ljudje smo tu, ptice, nebo in prelepa Benečija, na tej in oni strani meje.

Gremo počasi navzdol, spuščamo se po strmini, na bregovih vse okoli nas gozd, pod nami Topolovo. Gremo še mimo Premina. To je kraj, kjer se že vidi vas pod nami in kjer se je baje, tako piše namreč Aldo v svoji knjigi, vsakdo, ki je odhajal iz Topolovega, še enkrat ustavil in se obrnil, da je pozdravil svoj dom. Če mu je bila sreča še posebej naklonjena, pa je lahko še prisluhnul pritkavanju vaških zvonov. Tokrat so nas že veselo vabili v dolino, k italijansko-slovenski maši, pri kateri naj bi Livčani in domačini skupaj molili, da bi tega sodelovanja, tega prijateljstva in tega življenja v svobodi ne bilo nikoli več konec. Pravijo, da je bil nekoč Premin poln solzic, ki so spomladi nežno zadišale. Zdaj jih je preraslo grmovje, a tu pa tam še zacveti krpica nežnih belih cvetk. Prav nič utrujeni gremo proti majceni, a lični topolovski cerkvi, ki je posvečena sv. Mihaelu. Walter, simpatičen Tržačan, ki je skupaj z ženo Elisabetto aktiven pri društvu Rečan, nas vsakega posebej ujame v teleobjektiv. Da ne bomo pozabili na ta sončni, veseli dan v Topolovem, pravi. In da bo ostal spomin. Že smo pri cerkvi, kjer nas čakata čaj in domače pecivo, spodaj, na vaškem trgu, namenjenem prirreditvam, pa že prijetno diši po "pašti". Harmonike in pevci čakajo, da se bomo po maši posedli. Da bodo zaigrali in zapeli in se bo pesem slišala daleč naokrog. Naša pesem, naša kultura. Spominim se besed Alda Klodiča o tistem ledu, ki duši in ubija te doline. Katero naj bi bilo kladivo, ki bi lahko razbilo ta led in vrnilo življenje in pomlad v to prelepo, a žalostno deželo? To kladivo, pravi Aldo, je kultura. Samo kultura.

Suzi Pertot

Naše košarkarske ekipe v prihodnji sezoni

Breg in Sokol sta se odpovedala napredovanju, repesaža za Bor

Med ljubitelji košarke pri nas ni šla mimo neopazno vest, da bodo kar tri slovenska moštva v novi športni sezoni 2017/2018 nastopala v drugačni ligi od tiste, ki so si jo prislužila po koncu prvenstev maja. Breg je dosegel zgodovinsko napredovanje iz deželne C lige Silver, nekdanje C2, v državno C ligo Gold, v kateri nastopa Jadran Ispem. V Dolini pa so se višjemu tekmovalnemu rangu odpovedali in zaprosili celo za nižjo ligo – D. Iz deželne C lige Silver v D je pred dve mesecema izpadel Bor, ki pa je vložil prošnjo za repesažo in bil od zveze naposled spet sprejet med tretjeligaše. Napredovanju iz D v C ligo Silver, ki so si ga priigrali na parketu, pa so se odrekli tudi pri nabrežinskem Sokolu, ki tako ostaja, kjer je bil. Jeseni bo tako Jadran še naprej igral v državni C ligi

Gold, Bor v deželni C ligi Silver, Breg, Kontovel in Sokol v deželni D ligi, Dom pa v pokrajinski promocijski ligi na Goriškem. Sklepa uprav Brega in Sokola sta bila napovedana, tudi Bor pa je navsezadnje namero o ponovni naknadni vključitvi v ligo, iz katere je nazadoval, obelodanil kmalu po koncu nesrečnih tekem za obstanek. V oči bodeta predvsem boleča sklepa odborov klubov, ki sta na igrišču izborila najvišji cilj – prestop v višje nadstropje, da se odpovesta uglednejšemu tekmovalju in tako v bistvu ne

branita naslova, ki sta si ga prigarala. Razlogov je več, predvsem so oboji na prvo mesto postavili dejstvo, da domači dvorani ne zadoščata strogim kriterijem, ki jih je zakoličila košarkarska federacija. Brežani bi se tako morali iz Doline seliti v Žavljje, Nabrežinci pa v Tržič. Problem ne bi bil oddaljenost, vendar vsa javnost, ki spremlja ekipe, gravitira v mladinskem pogonu v svoji telovadnici, tako da bi igranje na tujem nekako razvodenelo vso zgodbo in navdušenje okoli nastopov moštev. Ne nazadnje bi bilo treba plačevati ure v teh dvorinah, ko pa kluba svoj občinski športni center že upravljata. Prav finance so še ena nemajhna ovira. Tako Breg kot Sokol imata namreč malo svojih košarkarjev, za igranje v višji ligi pa se korenito povišajo pristojbine za registracijo vsakega igralca, ki ni bil vzgojen doma. Skratka, odbora sta temeljito analizirala položaj in se naposled najbrž odločila najbolj smotno. Škoda sicer za oboje, ne eni ne drugi niso bili v zgodovini še nikoli tako visoko. Breg bo nadaljeval celo v nižji D ligi pretežno z mladimi, Sokol pa naj bi potrdil garnituro, ki je zmaga prvenstvo.

Na Prvem maju pa so se potrudili, da bi spet dobili C ligo, da bi ostali na neki vidljivi ravni in nadaljevali s procesom vrednotenja mladih na čim višjem nivoju, na katerem je klub zadnjih dvajset let. Vest o repesaži je spremenila novica o prihodu, v okviru meddruštvenega sodelovanja v projektu Jadran, povratnika Daniela Batica, ki je za deželne lige pravi luksuz, in Tadjana Škerla. Že prej pa so se domenili z mladim trenerjem, vedno iz pogona Jadrana in Kontovela, Markom Švabom.

HC

Dve nenavadni razstavi "ob robu" Rossettija

Fotografia espansa in Zlivio

Ob letošnji poletni predstavi v tržaškem gledališču Rossetti sem naletel na dve nenavadni razstavi. Čisto zraven gledališča je razstavni prostor na Drevoedu XX. septembra št. 39/E, kjer so bili v juliju - zadnji bo 20. julija - umetniški hapeningi, posvečeni posebni zmesi ulične in angažirane umetnosti **Fotografia espansa - Raztezajoče fotografije**. Krajinska načrtovalka in raziskovalka območja **Daniela Morpurgo** in umetnostna obrtnica **Francesca Tosi** sta bili v krajih v Apeninih, ki jih je opustošil potres leta 2016. Na prvi zapuščenih hiši v vasi Castelluccio di Norcia sta dobili zapis **Via Sibilla 7**. Od tod naslov umetniškega in dobrodelnega projekta, ki povezuje Danieline sugestivne fotografije antropiziranih krajin preko "ekspanzije" umetniških okvirov in kreacij iz papirja maše (cartapesta) Francece, lastnice svojega obrtnega lokala **Carta Straccia Lab** na Akvedotu, ki ga daje na razpolago še drugim umetnikom in razstavljalcem.

Tržaški umetnici nas učita, da v Sibilinih hribih, v votlini na vrhu gore Monte Sibilla, živi pravadna prerokinja, v skrivnostni podzemni palači, obkrožena z zakladi in brhkiimi spremljajočimi dekleti... Prejšnji četrtek je o tem pripovedovala rimska potujoča pevka Marzia

D'Angeli ob spremljavi kitare Tiziana Boleta in basa Saveria Gaglianeseja (oba sta Tržačana). 20. julija pa bo degustacija tipičnih jedi iz tega dela Apeninov s sodelovanju s Chips Avenue. V prodaji bodo nenavadne in "poduhovljene"

črno-bele in barvne razglednice Daniele Morpurgo z oblačnimi pejzaži Sibilinskih hribov. Delni izkupiček prodaje je namenjen obnovi prizadetih krajev Umbrije in Mark. Razstava je na ogled po predhodnem klicu na tel. 328.0583968, info cartastraccia.lab@gmail. com; potem se seli v Anagni pri Frosinoneju in v kočo na goro Monte Grappa.

Pavza predstave Vesela vdova in

Fotografia espansa - Raztezajoče fotografije

Zlivio - Silvio Onor

zaprt bar Rossettija sta botrovala obisku majhne, a zanimive razstave v **Hostarii G. Strehler** na istoimenski ulici pred stopniščem gledališča. V tej gostilni so večerjali in še večerja-

jo številni gledališki zvezdniki na turneji v Trstu. Zdajšnja uprava, ki ponuja sveže pripravljene jedi iz krajevnih in italijanske tradicije, pa je odprla svoje kamnite zidove tudi priložnostnim razstavam.

Tako sem si ogledal živobarvne, stilizirane figure in dekorje, ki spominjajo na neko čudno zmes ulične umetnosti, stripa, grafičarstva, sodobnega primitivizma, ironije in tudi iskalništva. Avtor teh bogatih in kričavih mešanic osnovnih

toplih in hladnih barv je **Zlivio - Silvio Onor**, tih in razmišljujoč sodelavec zadruge La Collina, ki skrbi za dežurstvo razstav v miljskem Muzeju Cara' in drugih tržaških razstavnih prostorih. Tako sem ga spoznal. Rad se pogovarjam z osebjem, ki varuje razstavljene eksponate, in njihova opažanja so skoraj vedno dragocena in plodna, saj so oni tisti, ki največ časa "preživijo" z umetninami in vidijo marsikdaj to, kar zbeži še tako poglobljenemu pogledu kritika. Zliviova deviantant spominja na mojstre, kot so Pazienza, Haring, Basquiat, mislim pa, da njegovo samoučno in samostojno iskanje ima trden figurativen in tudi miselni vir, ki ga bo vodil še naprej. Imel je že več razstav v tržaških "alternativnih" razstavnih krajih, v parku Sv. Ivana ipd. Njegove lepe, izzivalne slike so tudi na spletu: kliknite Zlivio.

Davorin Devetak

Dve novosti v Pastirčkovi knjižnici

Dva knjižna biserčka za male in velike z občutljivo otroško dušo

Pastirček nikoli ne miruje, niti v poletni sonparici ne. Zmeraj kuje nove zamisli, kako bi čim boljše in v izvirni obliki postregel otrokom tudi s kakšno novo publikacijo. V letošnji komaj minuli sezoni so javno že predstavili zbirko pesmi, ki jih je uglašbil Patrick Quaggiato, *Pesmi za mlada grla*, in je izšla v Gorici l. 2016. Zdaj pa sta se v *Pastirčkovi knjižnici* pojavili še dve drugi knjigi, da bi obogatili Pastirčkovo ponudbo in se pridružili ostalim trinindvajsetim publikacijam različnih vsebin, ki so bile v tej zbirki izdane do zdaj. Lični knjižici, zelo privlačni že za oko, sta *Mali gledališki vrtljak* in *Napake in spake proč! Pomagajmo Packotu!*.

Prva, *Mali goriški vrtljak*, s podnaslovom *Pet prizorčkov za vse priložnosti*, izšla je ob 70-letnici Pastirčka na 64 straneh prinaša pet kratkih iger, po katerih bodo lahko segle naše otroške dramske skupine, ki jih je kar nekaj, kot smo lahko opazili na letošnjem mavhinskem festivalu. Večkrat se njihove mentorice odločajo same napisati tekst za male igralce. Pri tem pa se predstava zmeraj ne posreči; spretno napisano besedilo lahko izhaja namreč le iz že izkušenega dramskega peresa. Pet dramskih tekstov v Pastirčkovi knjižnici, *Mali gledališki vrtljak*, pa si je zamislila in s čvrsto roko stkala Lučka Susič, zelo dobro poznano ime v našem zamejskem ljubiteljskem gledališkem krogu, saj že kar nekaj desetletij vneto in vztrajno odstira mladim pogled na gledališki svet, da bi se še sami navdušili nad to očarljivo umetnostjo. Tudi sama se je v teh letih gotovo znašla pred težavami, ko je za svoje igralce, pa tudi kot profesorica slovenščine za svoje dijake ob šolskih prireditvah, Prešernovih proslavah, miklavževanjih..., iskala primerna besedila za odrski nastop. Zato je sama segla po peresu in najprej prirejala znane dramske tekste, nato pa se lotila pisanja izvirnih avtorskih besedil, najprej vsebinsko bolj preprostih prizorčkov, potem pa tudi zahtevnejših celovečernih iger. Navdih zanje je našla v otroškem svetu – kot materi treh otrok in babici, pa še teti, se ji je "grativa" kar nakopičilo. V njenih likih se otroci zlahka prepoznajo in se vanje vživijo, saj so jim blizu, ker so njihovi vrstniki, z istimi željami, nerodnostmi, upi, sanjami. Igrice presegajo seveda tudi otroške nabritosti, nagajivosti, a tudi svetla moč vrednot, kot so dobrota, prijaznost, odpuščanje, plemenitost srca, iskreno prijateljstvo. Nekateri njeni dramski teksti pa so prežeti še s čarobnim pravljicnim nadihom, ki podžiga otrokovo domišljijo. V publikaciji *Mali gledališki vrtljak* ima takšno vsebino daljša igrice *Stara hiška*,

hruška, buška in zlato pero, ki je primerna za vsako pri-

ri, saj vsa besedila odlikuje lep, čist, jasen, izbran jezik, iz-

vihani fantiček, izrisan iz prijaznih oblastih črt – to je ena

ložnost in so si jo otroci pred leti lahko ogledali tudi na mavhinskem festivalu. V vseh tekstih so prisotne poučne misli, ki so še kako dobrodošle v literarnih delih, namenjenih mladim, saj so neobhodno potrebne za zdravo rast in zorenje. Igrice so napisane za razne priložnosti, tako da so kar se da uporabne. Iz dveh, *Angelček v težavah* in *Mah za jaslice*, izžareva tisto hrepenenje pričakovanje sv. Miklavža in Božiča, ob katerem si moramo vsi prizadevati, da bi bili boljši in prijaznejši do svojega bližnjega. Za materinski dan je namenoma napisana *Torta za mamo št. 2*. Mali "peki" se v njej bolj ali manj uspešno trudijo, da bi pripravili mami sladko presenečenje. Liki iz znanih pravljic so se kar "nagnetili" v igrice *Rdeča kapica v deželi branja*, ki bi navdušila otroke ob podeljevanju bralnih značk. Po njej bi lahko segle učiteljice, da bi za tovrstno šolsko prireditev kaj svojega na odru pokazali tudi šolarji, kar bi jim bilo gotovo v veliko zadovoljenje.

Protagoniste tega pisanega vrtljaka iger za otroke je z igrivo, hudomušno, včasih prav šegavo, živahno, mestoma pa tudi z nežnim poetičnim nadihom, ilustriral Matej Susič, grafični oblikovalec pri tržaški založbi Mladika. Poznamo ga kot sicer zelo tankočutnega in natančnega akvarelista, ki rad izbira krajinske motive. S svojimi kakovostno izdelanimi akvareli se je predstavil že na več samostojnih in skupinskih razstavah. Njegovi čudovito "živi" ptički bogatijo imenitno "zlato" knjigo *Ptičje kvatre*, odličnega avtorja Danijela Čotarja.

Pisana peterica iger *Mali gledališki vrtljak*, ki spada v *Pastirčkov oder (3)*, bi ne smela manjkati na policah šolske knjižnice, pa tudi ne v naših društvih, ki posvečajo pozornost tudi gledališkemu poustvarjalnemu delu, namenjenemu otrokom. Ne nazadnje bi morala biti na vidnem mestu tudi v domači knjižni oma-

brušen do potankosti, kar vselej odlikuje pisanje Lučke Susič, pa tudi njeno mentorsko delovanje z otroki in odraščajočo mladino. Druga knjiga, ki je zagledala beli dan v *Pastirčkovi knjižnici*, ima naslov *Napake in spake, proč! Pomagajmo Packotu!*. Izšla je izpod iznajdljivega peresa ilustratorja in grafika Walterja Grudine, po rodu Tržačana, ki ga je pred več desetletji ljubezen pripeljala v Gorico. Poročen je s Paolo Bertolini, dobro poznano ilustratorko, ki je tudi sama zvesta dolgoletna Pastirčkova sodelavka. Oba se že vrsto let ukvarjata z ilustriranjem knjig za otroke, slikanic in tudi učbenikov. Veliko izmed teh je bilo objavljenih na različnih koncih sveta. Nekateri so tudi prevedeni v več jezikov.

Walter Grudina ima za seboj zelo plodovito, skoraj štiridesetletno pot na raznolikih področjih likovnega ustvarjanja. Ker je oče petih, sicer zdaj že odraslih otrok – pa še nono! –, so mu otroški svet, otroška duša in otroško razmišljanje zelo blizu. Kot "zamejski" človek in zadnja leta tudi kot šolnik – poučuje namreč verouk v naših slovenskih šolah – dobro pozna tudi jezikovne zadrege in težave, ki jih pod vplivom italijanščine srečujejo in se z njimi "borijo" otroci slovenskih družin, posebno pa še tisti iz dvojezičnih ali celo italijanskih, katerih starši so se odločili za slovensko šolo. Iz opazovanja vsega tega raznolikega otroškega sveta se mu je v mislih porodila figura navihanega, za šolsko delo ne ravno preveč navdušenega dečka Packa, ki se izraža po svoje, v spakedranščini ali v "pakovščini", kot jo je v spremni besedi h knjigi poimenoval David Bandelj. To je mešanica italijanščine in slovenščine oz. spakedrank, izvirajočih iz slovenskih ali italijanskih besed, ki žal niso prisotne le v Packovi govorici, ampak jih lahko, vsaj nekatere, slišimo tudi iz ust naših otrok, še posebno, ko se pogovarjajo med seboj. Ta na-

izmed stilnih značilnosti ilustratorja Grudine –, se s svojimi

zvedavimi očki in zelo povednimi izrazi na obrazku, s katerimi njegov ilustrator imenitno izraža Packovo čustveno stanje, hitro prikupi bralcu. Že kar nekaj let prav ta nabritež pestri strani otroške revije Pastirček, ki jo izdaja Zadruga Goriška Mohorjeva. Pastirček, kot znano, spremlja male šolarje skozi vse šolsko leto in jih bodri pri pridobivanju znanja in jih s svojimi rubrikami spodbuja k odkrivanju zanimivosti na raznih področjih. Pri uredništvu Pastirčka, katerega odgovorni urednik je neustrudni g. Marijan Markežič, so se odločili, da bodo simpatičnega Packa in del njegovih razmišljanj v makaronščini zbrali v knjižici. Nastala je res lepa, privlačna in zelo uporabna publikacija, ki vsebuje na 64 straneh prav toliko Packovih stripov, ki jih bodo mali risarji lahko odeli v pisano barvitost. Ilustracije se predstavljajo namreč kot v reviji Pastirček: zgoraj je strip s protagonistom in z besedilom, v spodnjem delu so pa zarisani črte in pero, ki vabijo, naj bralci popravijo spakedrane Packove misli in naj jih zapišejo v lepi zborni oz. knjižni slovenščini. To je prav primerna vaja za vse naše šolarje, ki se bodo ob Packovih "samogovorih in dvogovorih" prijetno pozabavali, a se tudi v njegovi družbi potrudili, da bodo pravilno zapisali njegove besede in mu tako pomagali.

Še najbolj bodo seveda s tem pomagali sebi in bodo ob trudu, ki ga bodo vložili v popravljanje povedi, utrdili in oboževali svoj besedni zaklad. Prav zaradi tega je knjižica zelo priporočljiva tudi kot darilo, ob vsaki priložnosti. V poletnih dneh, ko otroci imajo veliko časa na razpolago, bi lahko bila primerna tudi za "mala tekmovanja" v jezikovnem znanju, v prijateljski družbi vrstnikov. Prof. David Bandelj, ki je tudi sam oče štirih malčkov, je pravilno zapisal, da Packove "jezikovne domislice niso nikakor fantazija, ampak preverjena (in včasih kruta) realnost, vsebinsko so tehtne, linijsko preproste in povedne. A vendar nam pristrčno izvajajo nasmešek na obraz in Packota nismo nikoli in nikdar obsodili, da 'tako pri nas ne govorimo'. Ker nas Packo s tem stalno opominja na skrb za jezik, za njegovo lepoto in pravilnost ter istočasno spodbuja k originalnosti, saj je jezik živa stvar, ki se razvija z družbo, ki ga uporablja". V Packovih napakah se zrcalijo naše jezikovne pomanjkljivosti, nevednosti in vrzeli. Skupaj z njim se bomo potrudili, da jih bomo čim boljše odpravili, in obenem prisluhnili vsem tistim namigom, polnim sporočilnosti, ki jih vselej vsebujejo Packova razmišljanja. Zato z veseljem sezimo po tej novi Pastirčkovi knjižici!

Iva Koršič

S 6. strani

Pristno navdušenje ...

S hvaležnostjo in navdušenjem gledava najinega otroka, kako pribiva intelektualno znanje, širi svoja duhovna obzorja ter krepi občutek za sočloveka in svet okoli sebe.

Danes lahko mirno potrdiva, da je stereotip waldorfske šole, da so tam otroci preveč zaščiteni, da jim ni potrebno nič delati, da so razpuščeni in da v šoli ni nobene avtoritete, zgolj stereotip, prepričan je tistih, ki s šolo do zdaj niso imeli nikakršnega stika in so si ustvarili lastno mnenje na podlagi govorice. Bo že držalo, da za dobrim konjem se vedno praši".

Starši Mei in Zoran Podgornik:

"Waldorfsko pedagogiko sva letos kot starša doživela na 'lastni koži' – res pozitivno izkustvo in prava odločitev. Ko vidiš to veselje, to radost bivanja, čudenje, pričakovanje novega dne, nasmehe, petje, poplesavanje, to lahkotnost, spontanost v želji po učenju in spontanost v znanju, sočutje... to polnost življenja – 'vdih in izdih', ki ga občuti cela naša družina. Hvaležna sva, da hčerka lahko obiskuje waldorfsko šolo in da imamo starši v tej dolini možnost, da svoje otroke zaupamo v roke tem čudovitim pedagogom in postanemo učenci življenja tudi mi sami".

Mamica Urška Trampuš: "Biti v sožitju z naravo, z dušo in s celim svojim bitjem so besede, ki na kratko opišejo način waldorfskega dela z otroki. Zavedati se sebe, svoje okolice in vse to živeti in

uživati. Kaj lahko boljšega privoščiš svojemu otroku? Šola daje otrokom čudovito popotnico za življenje in delovanje. Otroci so veseli in izredno zadovoljni in z njimi tudi mi starši".

Mamica Martina Golob: "Ko opaziš neverjetno in pristno navdušenje nad vsakdanjim obiskovanjem šole; ko se ti naježi koža ob poslušanju otroka, ki vedno znova deklamira in prepeva nove in nove pesmice, polne življenjske simbolike in neverjetne globine; ko nenadoma opaziš neverjeten napredek pri razumevanju dveh tujih jezikov; ko zaznaš, da

vore na jutrišnja vprašanja. Le-ta poučuje na način, ki ohranja otroke bolj budne, bolj čustvene, polne empatije ter zavedanja sebe in drugih. podbuja spoštovanje do življenja in krepi močno voljo. Pedagogi se zavedamo, da je vsak otrok nekaj posebnega, zato z zelo pestrim načinom poučevanja razvijamo otrokove talente. Hvaležna sem, da moj sin seje seme v tej šoli, da bo lahko v življenju žl sadove v tem lepem svetu".

Razredničarka Michela De Castro: "Prihodnost s svojimi izzivi zahteva od mladih veliko več kot zgolj znanje. V današnjem času, ko se vse tako hitro spreminja in nam tehnologija omogoča neposreden dostop do nešteto informacij, je nujno, da človek nikoli ne pozabi na svojo glavo, na svoje

se otrok veseli odraščanja; ko ... Takrat veš, da je bila to PRAVA izbira in si za otroka vesel in srečen. Pomirjen. To je šola, ki postavlja trdne temelje za zdravo in polno življenje".

Starši Suzana De Luca in Vladimir Hmeljak: "Rada bi hodila v tako šolo".

Mamica in učiteljica Ksenija Francetič: "Svet se spreminja in otroci se spreminjajo. Naši otroci bodo v prihodnosti spreminjali svet. To generacijo zdaj vzgajamo in izobražujemo mi. Na srečo je tu waldorfska pedagogika, ki ima odgo-

roke in na svoje srce. Waldorfska šola je šola za glavo, roke in srce. Povsem primerna je za današnji čas, ker v otroku spodbuja ustvarjalnost in vedoželjnost in v njem krepi pozitivno samopodobo, voljo in vztrajnost pri delu. Ob tem pa skrbno neguje otrokov odnos do narave in do vseh ljudi".

Učiteljica Nives Bratina Furlan: "Vesela sem, da skupaj gradimo šolo, ki tako pri učencih kot tudi pri učiteljih in starših prebujata, krepi in ohranja radoživost, ustvarjalnost, sočutje in vse tisto, kar je v nas dobrega in lepega".